

POŠTNINA • PLAČANA • V • GOTOVINI •

Zvonček

1933 — 1934

* L * X • X • X • V *

* st * 7 *

VELIKONOČNA
ŠTEVILKA

Vsebina sedmega zvezka

	Stran
1. Marija Jezernikova: Pomladanska	137
2. B. V. Radoš: Velikonočne otrokove želje. Pesem	139
3. Vinko Bitenc: Pravljica o zlatih pisankah	140
4. Dr. Pavel Grošelj: Ali si prijatelj živalim? Pogovor v šolskem radiju	142
5. Gustav Strniša: Piruhi	146
6. Velikonočni obisk. Risba	148
7. Slavko Koželj: Gozdič je že zelen. Skladbica za gosli in klavir	149
8. Takašima: Japonska pojedina	150
9. Senčne slike	151
10. Hlaček in Biba. Vesele zgodbe dveh neugnancev. Na cvetno nedeljo	152
11. Božji grob v Jeruzalemu	154
12. Vinko Bitenc: Ugrabljeni kraljevič. Pravljica	155
13. Mamica: Majda in Milan. Resničen dogodek	158
14. Ivan Čampa: Mamin nasmeh. Pesem	158
15. Madame la Comtesse de Lucy — P. V. B.: Markijev zlatnik	159
16. Peter Filius — Sl. Turkova: Zajčku Janezku se je sanjalo... Velikonočna zgodbica	160
17. Dravski: Zakaj naj ljubimo Koroško?	162
18. Arnošt Adamič: Deček iz sirotišnice. Povest	163
19. Franjo Čiček: Zgodbe o Tijeku Kijeku. 9. Tijek uči voziti grajsko kobilu. 10. Tijek z mrtvim hlapcem	167
20. Zastavice za brihtne glavice. Rešitev. Rešivci. Velikonočne nagrade	Tretja stran ovitka
21. Stric Matic — s košem novic	Četrta stran ovitka

**POKAŽITE IN PRIPOROČAJTE „ZVONČEK“ SVOJIM ZNANCEM!
NABIRAJTE PRIDNO LISTU NOVIH NAROČNIKOV! ČIM VEČJI BO
KROG „ZVONČARJEV“, TEM LEPŠA IN OBSEŽNEJŠA BO VSEBINA
NAŠEGA LISTA!**

»Zvonček« izhaja med šolskim letom v zvezkih vsak mesec in stane v naprejšnjem plačilu za vse leto **30 Din**, za pol leta **15 Din**, za četrť leta **750 Din**. Posamezni zvezki po **3 Din**.

Uprava »Zvončka« je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6, Učiteljska tiskarna. — Na ta naslov pošiljajte naročnino in reklamacije!

Na naročila brez istodobno vposlane naročnine se ne oziramo.

Rokopise pošiljajte na naslov: Uredništvo »Zvončka« v Ljubljani, Krakovski nasip 22.

Rešitev ugank, nalog itd. sprejemamo le prvih 8 dni po odpravi vsakega zvezka.

Glavni in odgovorni urednik: Dr. Pavel Karlin. — Izdaja, zalaga in tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani (predstavnik Francè Štrukelj).

ZVONČEK

Čist s podobami za mladino

Leto 35

Marec 1934

Štev. 7

Marija Jezernikova Pomladanska

Zapihal je jug in podil sive oblake, ki so zakrivali sinje nebo. Sneg se je le počasi umikal v senčne kotanje in na severna pobočja. Tu in tam so že zvončki radovedno dvigali glavice in spraševali: »Ali je že čas?« Trobentice pa so zmagovito trobile: »Pomlad je že tu, tututul!« Jug pa je nadaljeval svoje delo. Zagnal se je v staro vrbo, potem jo je mehko pobožal, da se je kar čez noč okrasila s srebrnimi mačicami. Južni vetrovi so hiteli naprej preko drhtečih brez, rjavega bukovja, zelenega smrečja in so potrkali na edino okno velike udobne votline pod sivo skalo. Skozi okno je pogledala okrogla kosmata glava mladega medveda. Široko so se mu odprle začudene oči, globoko je zajel toplo sapo s širokimi nosnicami, stresel svoj kožuh in poklical: »Ata, mama, pomlad, pomlad!«

»Dvakrat sem se letos že zmotil, dvakrat so me potegnili topli vetrovi, da sem šel pomladi naproti. A nikjer ni bilo žuborečega potoka, vse je bila velika snežna ravan. Zdaj me ne bodo več premotile tople sapice,« tako je godrnjal ata kosmatin. Mati kosmatinka je pritrjevala sinku: »Pomlad je zunaj, pomlad; tudi jaz jo čutim.« — Oče se jima je nasmejla: »Le poglejta, vse je še belo, nikjer zelenega lista.

— Ampak če mi prineseš, sinko, srebrn zvon, zlato trobento in svileno palico, potem ti bom verjel in potem gremo na pomladansko slavo.«

Težko in okorno je stopal medvedek po zledenem snegu navzgor, na grebenu gore je sedel in zdrčal po poledici v dolino, kjer je žuborel potoček veselo pesem oproščenega popotnika; prehudi so mu bili ledeni zimski okovi. Na njegovem obrežju so veselo cingljali zvončki, so piskale zlato trobentice in je zelenela mlada trava. Hitro si je utrgal nežne cvetke, da bi ati kosmatinu pričale o pomladi. A kje bo našel svileno palčico? Kar naprej po južnem pobočju navzgor, čez mlado zelenje, mimo zlatih poljan samih trobentic, mimo sinjih preprog cvetočega resja. Vse je pogledal, vse povohal. A svilene palčice ni našel. Žalostno je sedel med cvetje in poslušal čebele, ki so še zaspano brnele okoli njegovih ušes. Nobena ni omenila svilene palčice. Pribrzel je zajec, ušesa so mu mahala nazaj, ker je tako razburjeno divjal preko pobočja.

»Halo, halo!« ga je poklical medvedek. Zajec se je ustavil in strigel z ušesi.

»Prijetelj, ali veš, kje bi dobil svileno palčico?«

»Svileno palčico, svileno palčico? Vem, vem, seveda vem, poznam jo, saj se je ogibam, strupena je. Diši, diši sladko in vablivo, a ne glodaj je, ne, ne!«

»Kje raste?«

»Čuj, brate,« je rekel zajec in naredil tri krasne kozolce preko pisarnih blazin. »Pomagaj mi v sili, potem ti povem. Celo košaro svežih jajc hranim pod grmovjem, poslikati jih moram, a tatovi so mi odnesli čopiče, bojim se, da mi bodo še izpili jajca. Pridi z menoj in pomagaj, potem ti povem, kje raste svilena palčica.«

Mladi medved in zajec sta prežala za grmom na mimoidoče in budno stražila košaro z debelimi jajci.

Siva tačka z zakrivljenimi kremplji je segla skozi goste veje, da bi izmaknila jajce. Medved jo je hitro prijel in potegnil za dolgo, dolgo nogo divje mačke. Hotela ga je jezno oprasniti, a že jo je držal medved kakor z železnimi kleščami: »Tatica! za kazen nam boš posodila svoj repek za slikanje. Mačka se je ustrašila močnega stražarja in je takoj pomočila konec repka v rdečo barvo in slikala piruhe.

Kmalu se je stegnila skozi vejevje rjava tačka z zlato podlanko. »Oho, kuna zlatical!« je vzkliknil zajec. — Pod strogo besedo mladega medveda se je tudi ona vdala in namakala repek v modro barvo, da je risala piruhe.

Tako so se ujeli še kuna belica, dehor, veverica, lisica in podlasica.

Medvedek in zajec sta jih stražila in devala piruhe sušiti. Silno sta se veselila ujetnikov in dolgih repkov, posebno ker sta sama imela prekratka repka za uspešno slikanje.

Zajec je skočil za nekoliko oddaljen grm in zaklical:

»Zdaj pa še povejte, kje raste svilena palčica.«

Medvedu je zastala sapa, ko je spoznal, da zajec tudi ni vedel, kje bi jo iskal, ampak da je ukanil med-

veda, ko mu je obljubil, da jo pokaže.

Gromko in jezno je medved zaklical: »Torej povejte, kje raste svilena palčica.«

Tedaj so povedale lisica in kune: »Sredi bukovega gozda se pokrivajo njene šibice z gostim rožastim cvetjem, ki dehti opojno, sladko in strupeno. One so prve oznanjevalke pomladi v gozdu, pozneje bi jih ovirala gosta senca. Rastlina se imenuje volčin.«

Piruhi so bili pobarvani, ujetnike sta medved in zajec izpustila in se smejala rdečemu, modremu, vijoličastemu, zelenemu, rumenemu repku bežečih slikarjev.

Medvedek je še pomagal zajcu, da je zadel košaro s piruhi na vozniček, potem pa je hitel v gozd. Kmalu mu je občutljivi nosek povedal, kje dehti svilena palčica volčin. Pa je bila res svilena. Vse šibice so bile gosto pokrite z rožastimi drobnimi cvetki kakor s svilenimi krpicami. Hitro je odtrgal eno vejico in dirjal proti domu.

Ko je oče kosmatin videl zvonček, trobentico in volčin, se je prepričal, da je v dolini že pomlad, zato so šli drugo jutro na pomladansko slavo.

Veverica na visoki bukvi je baš čistila in zračila svoje stanovanje in se takoj pridružila družinici, ko je izvedela, kam jih pelje pot. Izpod hrastovih korenin so prilezli kune, podlasice in dehorji. Nekateri so imeli pisan repek...

Pod klancem so srečali prijatelja zajca in njegove tovariše, ki so se tudi uvrstili v povorko. Po belem pobočju so pridrvele lisice in divje mačke.

Dolga vrsta je hitela v dolino prve pomladi.

Čarobna dolinica! Vsa se je kopala v zlatem toplen soncu. Potoček je veselo pogrkaval pomladanske pesemce, mačice na vrbah so mežikale v sončni luči, bele proge, zlate ceste, sinje blazine dehtečih

cvetk so oživljale sliko. Račke so se gugale na valovih, kosi, ščinkavci in strnadi so skakljali po grmovju, sinice so se zibale na vejah. Na visoko vrbo se je spustila jata zgovornih škorcev, ki so kar naprej klepetali: »Smo že prišli, prvi smo

Zdaj je pomlad potrkala na naše domove, srečni blaženi časi nas čakajo, časi neskončne radosti, življenje med cvetjem, vonjem in razkošnim obiljem, veselimo se jih. Sicer res, da še nimamo lepih pomladanskih oblek, a cvetke nas bo

prišli, kmalu jih pride še več, še več, še mnogo več.«

Živalce so sedle v mah, na tople skale, na veje, na poševna debela, slavje se je začelo.

Črni kos v temnem škricu z zlatim kljunom in rumenimi dokolenicami je zažvižgal prvo pomladansko pesem. Sinica je zagostolela, škorci so zaklepetali, potem pa se je dvignil afa kosmatin: »Pozdravljeni, prijatelji! Veselo smo se sešli, srečni, da nam je prizanesla trda zima. Naj se spomnimo vseh onih trpinov, ki so morali pustiti lepo, toplo življenje v boju z mrazom, snegom, s krvočnimi roparji ali pa na dolgi nevarni poti v južne kraje. Naj se spomnimo hudih, mrzlih in lačnih časov, ki smo jih prebili tudi mi.

do krasile, da bomo praznovali veselo svidenje in veselo vstajenje z vso naravo.«

Medtem so se živalce okrasile z venčki, se prijele v krog: Kosmatinovi, Lisjakovi, Dehorjevi, Kunčevi, Podlasnikovi, Mačkonovi, Veveřikovi, Zajčevi, in začele veselo kolo. Na vejah so godli kosi, ščinkavci, sinice, škorci, strnadi. V vodi so gagale divje račke, cvetke so dehtele, še celo prve vijolice so rado vedno pokukale v svetlo pomladansko luč, vrbe z belimi in rumenimi mačicami, jelše so se klanjale prav do vode, leske so pa sipale zlat prah toplim sapicam v naročje. Večja družba je pa plesala kolo in pela: »Mi se imamo radi — v zeleni pomladi!«

B. V. Radoš

Velikonočne otrokove želje

Da sem velik, bi si z neba sončnih žarkov nalovil blestečih, z njimi napolnil bi do vrha srca ubogih, trpečih.

Da bogat sem, bi se podal v fisto daljno deželo Sreče, zvrhano mero bi si nabral smeha, radosti žareče.

Pa je najlepša zame pomlad tam, kjer nad polji škrljančki žgolijo; sredi mladih, cvetočih livad pesemce moje Vstajenje slavijo!

Pravljica o zlati pisanki

Huda zima je vladala tisto leto v deželi. Debela plast snega je pokrivala zemljo, oster mraz je pritiskal, da je mnogo ubogih ptičk in tudi drugih živali, ki nimajo toplih zavetij, moralo žalostno poginiti.

Gašperjevi Jelici, ki ji je bilo jedva osem let in je bila sirota, so se vse te nedolžne živalce neznan-sko smilile. Ptičkom je vedno potresala na okno drobtinic in časih, kadar ni imela drugega, si je pritr-gala od svoje borne hrane, samo da je mogla nasititi gladne ptičke, ki so trumoma priletevali na hišna okna. Potem je naslonila glavico ob ledene rože na steklih in se po-govarjala s ptički, ki so jo že tako dobro poznali, da so brez bojazni zobali živež.

Imela pa je Jelica hudo mačeho, prevzetno in lakomno, prav tako, kakor beremo o njej v povestih.

Ta mačeha Jelice ni mogla žive videti, vedno jo je zmerjala in su-vala. Jest ji morala ubožica v ko-tu pri peči, zato da sta imeli njeni lastni hčeri, ki sta Jelico tudi so-vražili, pri mizi dovolj prostora.

Nekega dne se je hudobna ma-čeha nenadno spomnila, da nima v kleti dovolj korenja za živino, in zapovedala Jelici:

»Korenja mi bo zmanjkalo! Vze-mi košaro in pojdi k teti, naj ga posodi!«

Jelica je od strahu onemela in ni mogla niti zajokati. Do tete, ki je bila sestra njenega ranjkega očeta, je bilo dobro uro hoda. In zlobna mačeha jo pošilja zdaj pod noč iz zakurjene sobe v sneg do kolen, v mraz in burjo!

Jelica je vedela, da prošnje ne bodo nič pomagale, zato je tiho ogrnila raztrgano ruto, vzela koša-ro in odšla.

Mačeha pa je dejala hčerama:

»Zdaj se ne vrne več, hvala Bogu! Zmrznila bo kje v snegu.«

Jelico je ovila mrzla burja v svoj ledeni objem, snežinke so se ji za-ganjale v obraz, komaj je gazila z nožicami po visokem snegu.

Kmalu se je zmračilo. Prestalo je snežiti, burja je prenehala in nebo se je zjasnilo. Nastala je svet-la, mesečna noč.

Sirota je zgrešila pot, sredi šir-nega polja ni vedela ne kod ne kam.

Tedajci pa ji priskaklja iz gošča-ve, ki je samevala sredi polja, dol-gouhi zajec nasproti, obstane na zadnjih nogah in začudeno gleda Jelico.

Jelica, vsa vesela, pravi:

»Ah, zajček dloughi, ravno prav prihajaš. Pokaži mi pot do vasi, kjer stanuje moja teta.«

Zajček, sama prijaznost, je takoj spoznal Jelico, ker mu je sinica v gozdu pravila o njej, kako je do-brega srca. Neutegoma torej reče:

»To pa to, Jelica. Vem, kje je tista vas, saj časih obiščem svoje bratrance, ki žive v hlevu tvoje tete. Kar lepo za menoj pojdi!«

In — ne bodi len — je zajček skakljal pred Jelico in ji delal v snegu pot, da je revica vsaj neko-liko laže hodila. Medpotoma je vprašal:

»Po kaj pa greš k teti s to koša-rico?«

»Po korenje,« je odgovorila Je-lica.

»Oh, poprosi še zame malo kore-nja; veliko družino imam tamle v goščavi, pa nimamo kaj jesti v tej hudi zimi. Za plačilo ti podarim o Veliki noči zlate pisanke.«

»Bom poprosila, bom, zajček moj dloughi.«

Tako sta prišla do vasi. Zajček se je poslovil in jo ubral nazaj, Je-lica pa je stopila v hišo. Prenočila je pri teti. Drugo jutro zarana je teta, ki je imela Jelico rada, dala napreči sani in hlapec jo je peljal

proti domu. Košaro s korenjem so naložili zadaj.

Ko sta vozila mimo goščave sredi polja, je Jelica prosila hlapca, naj malo počaka. Stopila je s sani, nabrala korenja v predpasnik in ga položila pod grmovje, kjer je bilo kopno.

A že je bil zajček dolgouhi pri nji. Na vso moč se je zahvaljeval deklici za toliko dobroto in ji nazadnje še rekel:

»Kmalu bo Velika noč. Takrat pa pridi sem na tole mesto, boš dobila lepe zlate piruhe.«

Jelica je obljubila, poslovila se je od zajčka in odhitela na sani. Hlapec je pognal konja, kakor bi trenil so bili doma.

Ko je mačeha videla, da se ji zlobna nakana ni posrečila, je kar prebledela od jeze. Mislila si je pa: Le počakaj, drugič mi ne uideš.«

Vse mine na svetu in tako se je morala tudi zima umakniti pomladi. Prišla je Velika noč. Vsa narava se je svatovsko oblekla, ptički so veselo žvrgoleli in tudi ljudje so bili veseli; samo Jelica je bila žalostna in solze so ji tekle po licih, ko je stopala proti polju, da tam na sončni livadi natrga prvih zvončkov in jih ponese na grob svoje mamice. Mačeha jo je bila že navsezgodaj spodila pokonci, češ da ji primanjkuje mleka za velikonočne potice in naj se takoj odpravi ponj v dve uri oddaljeno vas. Jelica je ubogala in šla. Ker sirota ni prinesla dovolj mleka — o praznikih ga gospodinje povsod same potrebujejo za potice — jo je mačeha kar teščo spodila iz hiše. Tako se je Jelica vsa potrta napotila na polje, da tam prvim cvetkam potoži svoje gorje.

Ko je trgala bele zvončke, se zdajci ustavi pred njo zajček, ki mu je bila pozimi dala korenja, in jo vpraša:

»Zakaj si tako žalostna, Jelica?«

»Kaj ne bom žalostna, ko me je mačeha spodila in mi ne da jesti.«

»Nič ne maraj,« reče zajček. »Pojdi z menoj, obljubil sem ti za Veliko noč zlatih pisank, tam v goščavi jih imam zate.«

Ko sta prišla v goščavo, je Jelica zagledala pod visokim drevesom na lepo nastlanem ležišču tri velike zlate pisanke. Sončni žarki so jih obsevali, lesketale so se, da je Jelici jemalo vid.

»Te pisanke ti podarim, ker si tako usmiljenega srca za nas uboge živalice. Tvoje so, vzemi jih.«

Jelica od samega veselja ni vedela, kaj bi storila. Vsa ganjena se je zahvaljevala zajčku, stopila bliže in z nežno ročico pobožala srednjo pisanke, ki je bila največja in najlepša. V tistem trenutku se je pisanke razdelila na dvoje in iz nje je stopil mlad, zal princ, ves v zlatu, lep kakor sonce. Smehljaje se je ponudil presenečeni Jelici roko.

»Pozdravljena, nevestica! Pojdi, da te popeljem na svoj grad!«

To rekši se je z zlato palčico dotaknil druge pisanke; odprla se je in pred Jelico je stala srebrna kočija; dvoje iskrih konjičev je bilo vpreženih pred njo. In princ se je dotaknil s palčico tretje pisanke.

Zdajci se je odprla in iz nje je poskakalo nebroj mladih pažev, v zlatih in srebrnih oblekah.

»To je moje spremstvo,« je dejal princ Jelici, prijel jo je za roko in jo posadil v kočijo. Kočijaž je pogнал konje in oddrdrali so preko polja. Paži pa so jo jadrno ubirali za kočijo.

Tako so dospeli do gradu, ki je bil iz samega belega marmorja, ves okrašen z biseri in demanti. Princ je popeljal Jelico pred svoje rodi-

telje, ki so jo z odprtimi rokami sprejeli za svojo. Ko sta princ in Jelica dorasla, sta se poročila.

Toda v svoji veliki sreči Jelica ni pozabila mačhe in sestrâ, čeprav so jo tako zelo sovražili. Ko je bila poroka, je poslala ponje. Mačeha in hčere so jo prosile odpuščanja in mlada princesa Jelica jim je vse odpustila.

Vidite, otroci, to je pravljica o zlatih pisankah, ki jih je uboga Jelica dobila od zajčka za Veliko noč.

Dr. Pavel Grošelj

Ali si prijatelj živalim?

Pogovor v šolskem radiju

Dragi otroci! Kajne, saj vas smem tako imenovati? Otrok, to je najbolj prisrčen in ljubeč naziv, ki ga vam sploh morem dati. Pa vam želim, da bi še dolgo ostali otroci, vsaj v svojem srcu. In védite, vprav o neki srčni zadevi se hočem danes pomeniti z vami. S srcem pa se dâ samo dveje: ljubiti ali sovražiti. S srcem si mi lahko samo: ali prijatelj ali sovražnik. Pa te danes prav zaupno povprašam: »Povej mi odkrito po svoji vesti, ali si prijatelj živalim?« Toda že vidim, da si nekam v zadregi ter da si ne upaš jasno odgovoriti. Spomnil si se modrasa in stenic, podgane in trtne uši, bramorja na polju in voluharja v sadovnjaku. Toda tako te nisem hotel vprašati. Nisi me prav razumel. Zato bo najbolje, da poskusiva skupno odgovoriti na stavljeno vprašanje.

Ti si gotovo prijatelj temu ali onemu, oziroma prijateljica tej ali oni. Pa sem prepričan, da se tega prijateljstva niti prav ne zavedaš. Vse prevsakdanje ti je tvoje prijateljstvo in vse preveč samo ob sebi umljivo, da bi si bil svest, kako mil in drag ti je tvoj prijatelj, kako zelo si navezan nanj in kako globoko si mu vdán. Veš, z dobrim prijateljem je tako, kakor z ljubím zdravjem, ki ga ne znamo dovolj ceniti, dokler ga imamo. Ko pa boš izgubil prijatelja, se ti bo nenadoma odprl v duši temán prepád in tedaj šele boš uvidel, kako drag in nenadomestljiv ti je bil. Sonce ti bo sijalo medlo in hladno z neba, kadar ti bo umrl zvest prijatelj. Pust in prazen se ti bo zdel svet, zoprna ti bosta smeh in veselje, vse okrog tebe

bo izgubilo mikavnost in smisel. Vse bi dal, da bi ga zopet priklical v življenje.

Pa mi povej sedaj, ali si prijatelj živalim? Vidim, da si še vedno v zadregi. Daj, pa najprej skupno premisliva, kako bi bilo z nami, ako bi človek svoje živali izgubil? Misli si, da bi nevidna tajna sila kar čez noč ugonobila vse živalsko življenje na zemlji, od orla in kondorja v zračnih višavah do čudežnih, svetlikajočih se rib v temnih morskih prepadih. Kako bi bilo z nama tedaj?

Vem, da ti pride najprej na misel ono, kar ti je najbližje. No, kar naštevaj v duhu z menoj: ne bilo bi več na mizi mesa in slastne pečenke, ne perotnine, ne divjačine in rib, ne gnjati in ne dišečih klobas o véliki noči, pa tudi ne jajec in medu in ne mleka, sirovega masla in sira, ne gibanic in potic in vseh onih najbolj zaželenih močnatih jedi, ki vam jih zamesijo mati z jajci in maslom.

Ne bilo bi usnja za obutev in jermenja, ne tople volnene obleke, ne kožuhov in pernic za trdo zimo, ne žime za žimnice in sita, ne voska za sveče na oltarju, a tudi ne svile, koravd in biserov za gizdava dekleta.

Zares težka izguba bi zadela človeštvo. V kako mnogih in važnih ozirih bi se morali omejiti. Predvsem naša telesna udobnost, ta bi utrpela neprecenljivo škodo. Vkljub vsemu pa bi nam ta izguba ne šla prav do srca, temveč predvsem do želodca. Prijateljstvo pa, ki ni zasidrano v srcu, temveč v želodcu, ni pravo prijateljstvo. Ako imaš prijatelja, ki ti je drag

Zdajci se je odprla in iz nje je poskakalo nebroj mladih pažev, v zlatih in srebrnih oblekah.

»To je moje spremstvo,« je dejal princ Jelici, prijel jo je za roko in jo posadil v kočijo. Kočijaž je pogнал konje in oddrdrali so preko polja. Paži pa so jo jadrno ubirali za kočijo.

Tako so dospeli do gradu, ki je bil iz samega belega marmorja, ves okrašen z biseri in demanti. Princ je popeljal Jelico pred svoje rodi-

telje, ki so jo z odprtimi rokami sprejeli za svojo. Ko sta princ in Jelica dorasla, sta se poročila.

Toda v svoji veliki sreči Jelica ni pozabila mačhe in sestrâ, čeprav so jo tako zelo sovražili. Ko je bila poroka, je poslala ponje. Mačeha in hčere so jo prosile odpuščanja in mlada princesa Jelica jim je vse odpustila.

Vidite, otroci, to je pravljica o zlatih pisankah, ki jih je uboga Jelica dobila od zajčka za Veliko noč.

Dr. Pavel Grošelj

Ali si prijatelj živalim?

Pogovor v šolskem radiju

Dragi otroci! Kajne, saj vas smem tako imenovati? Otrok, to je najbolj prisrčen in ljubeč naziv, ki ga vam sploh morem dati. Pa vam želim, da bi še dolgo ostali otroci, vsaj v svojem srcu. In védite, vprav o neki srčni zadevi se hočem danes pomeniti z vami. S srcem pa se dâ samo dveje: ljubiti ali sovražiti. S srcem si mi lahko samo: ali prijatelj ali sovražnik. Pa te danes prav zaupno povprašam: »Povej mi odkrito po svoji vesti, ali si prijatelj živalim?« Toda že vidim, da si nekam v zadregi ter da si ne upaš jasno odgovoriti. Spomnil si se modrasa in stenic, podgane in trtne uši, bramorja na polju in voluharja v sadovnjaku. Toda tako te nisem hotel vprašati. Nisi me prav razumel. Zato bo najbolje, da poskusiva skupno odgovoriti na stavljeno vprašanje.

Ti si gotovo prijatelj temu ali onemu, oziroma prijateljica tej ali oni. Pa sem prepričan, da se tega prijateljstva niti prav ne zavedaš. Vse prevsakdanje ti je tvoje prijateljstvo in vse preveč samo ob sebi umljivo, da bi si bil svest, kako mil in drag ti je tvoj prijatelj, kako zelo si navezan nanj in kako globoko si mu vdán. Veš, z dobrim prijateljem je tako, kakor z ljubím zdravjem, ki ga ne znamo dovolj ceniti, dokler ga imamo. Ko pa boš izgubil prijatelja, se ti bo nenadoma odprl v duši temán prepád in tedaj šele boš uvidel, kako drag in nenadomestljiv ti je bil. Sonce ti bo sijalo medlo in hladno z neba, kadar ti bo umrl zvest prijatelj. Pust in prazen se ti bo zdel svet, zoprna ti bosta smeh in veselje, vse okrog tebe

bo izgubilo mikavnost in smisel. Vse bi dal, da bi ga zopet priklical v življenje.

Pa mi povej sedaj, ali si prijatelj živalim? Vidim, da si še vedno v zadregi. Daj, pa najprej skupno premisliva, kako bi bilo z nami, ako bi človek svoje živali izgubil? Misli si, da bi nevidna tajna sila kar čez noč ugonobila vse živalsko življenje na zemlji, od orla in kondorja v zračnih višavah do čudežnih, svetlikajočih se rib v temnih morskih prepadih. Kako bi bilo z nama tedaj?

Vem, da ti pride najprej na misel ono, kar ti je najbližje. No, kar naštevaj v duhu z menoj: ne bilo bi več na mizi mesa in slastne pečenke, ne perotnine, ne divjačine in rib, ne gnjati in ne dišečih klobas o véliki noči, pa tudi ne jajec in medu in ne mleka, sirovega masla in sira, ne gibanic in potic in vseh onih najbolj zaželenih močnatih jedi, ki vam jih zamesijo mati z jajci in maslom.

Ne bilo bi usnja za obutev in jermenja, ne tople volnene obleke, ne kožuhov in pernic za trdo zimo, ne žime za žimnice in sita, ne voska za sveče na oltarju, a tudi ne svile, koravd in biserov za gizdava dekleta.

Zares težka izguba bi zadela človeštvo. V kako mnogih in važnih ozirih bi se morali omejiti. Predvsem naša telesna udobnost, ta bi utrpela neprecenljivo škodo. Vkljub vsemu pa bi nam ta izguba ne šla prav do srca, temveč predvsem do želodca. Prijateljstvo pa, ki ni zasidrano v srcu, temveč v želodcu, ni pravo prijateljstvo. Ako imaš prijatelja, ki ti je drag

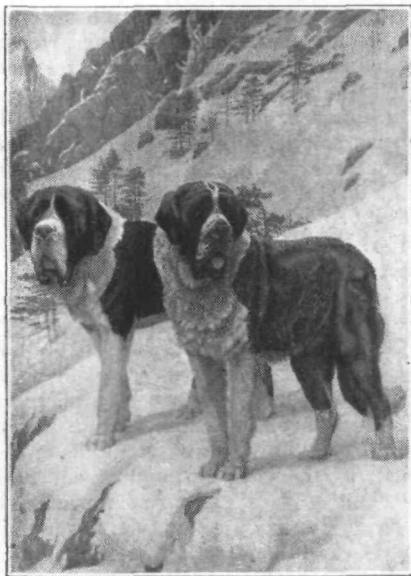
samo zato, ker ti od časa do časa ponudi košček belega kruha, jabolko ali hruško, krhelj pomaranče ali grizljaj sladčice — temu nisi pravi prijatelj. On ni prijatelj tvojemu srcu, temveč tvojemu želodcu. Hitro in lahko boš pretrpel njegovo izgubo. Tudi človeštvo bi se kljub težkim žrtvam kaj hitro prilagodilo nesreči, ki bi ga zadela z izgubo živali. Že danes žive ljudje, ki se hranijo izključno z rastlinsko hrano, tako zvali vegetarijanci. In ti trdijo, da je rastlinski način prehrane za človeka mnogo zdravejši in primernejši. Tudi moderno zdravilstvo priporoča ob nekaterih boleznih, starejšim ljudem pa sploh, čim več rastlinske hrane. In kakor je človeštvo že danes izpodrinilo živalsko roževino pri ročajih, gumbih, platnicah itd. z umetnimi kemiškimi izdelki ter nadomestilo živalsko mast in maslo z rastlinskimi tolščami, zamenjalo svilo kitajske sviloprejk z umetno bombaževo svilo, čebelji vosek s parafinom itd. — tako bo človeštvu uspelo nadomestiti tudi vse ostale dobrine, ki nam jih poklanja živalstvo. A bodi temu že kakorkoli! Na želodec in telesno udobnost ne moremo navezati pravega in trajnega prijateljstva.

Kaj pa je potem tisto, kar te tako tesno veže s prijateljem? Vse ono, kar ti ne pojde nikdar več iz sponina, ako boš svojega prijatelja izgubil. Vse življenje se boš spominjal, kako sta se veselo igrala po domačih livadah, kako sta v zvesti tovarišiji blodila po logih in gozdih, kako sta imela dvoje parov oči, kot bi bilo eno samo oko, uprtih v vse, kar se je godilo krog vaju na zemlji, v vodi in zraku; kako sta iztikala na posekah po topolih in vrbah za čudovitimi hrošči, kako sta lovila po sončnatih travnikih rfoatajoče cvetove, metulje. Veselih vajinih pomenkov se boš spominjal in nedolžnih norčij, ki sta jih poleti uganjala ob vodi. Pozimi pa sta hodila drug k drugemu v hišo ter si pomagala pri nalogah in učenju. In bilo je nekoč pri sankanju, saj se še dobro spominjaš? Nekaj objestnih fantalinov te je tedaj napadlo ter te z ledenimi kepami pobilo na tla. Že se pripravljajo, da te dejansko naskočijo. Tedaj pa se je postavil zate tvoj prijatelj. Še danes ga vidiš, kako stoji visoko vzravan v snegu, kako se mu srdito bliskajo zveste oči, kako dviga sanke k zamahu — in glej, že beži strahopetna svojat. Ko sta šla tisti večer domov, si mu rekel: »Tega ti nikdar ne pozabim, France!«

Kaj je bilo tedaj jedro vajinega prijateljstva? Zvesto in vdano tovaristvo, medsebojna pomoč pri delu in v nevarnosti.

In če bi ti, človek, danes izgubil živali, česa bi se ti vse trajneje in globlje spominjal, kot vsega onega, kar služi le tvoji udobnosti in gizdavosti?

Spomnil bi se predvsem zvestega tovariša pri delu, konja in vola. Kako sta v žgoči pripeki vdano stopala pred plugom in brano ter ti nerodovitno ledino preobrazila v plodovito polje. Kako sta ti na jesen, omagujoča pod težkim bremenom, na-

Na levi mehkodlaki, na desni resodlaki bernardinec na prelazu sv. Bernarda

vozila v shrambe s polja in njiv božjega blagoslova. Ne mrtva stroja, ne brezdušna sužnja, temveč zvesta pomagača in vdana tovariša v trpljenju in delu. Pa se boš spomnil nedelje. Tedaj si se lahko oddahnil in si obrisal znoj z vročega čela. Pa si zapregel svojega rjavčka v koleselj. Kako ponosno je stal pred hišo, ves prožen in skočen, strigel z ušesi, grebel s kopiti, radostno hrzal in komaj čakal, da bo smel svojega gospodarja v veselem diru popeljati po beli cesti. In ko si se pod večer vrnil domov, ti je z radostnim laježem skočil naproti zvesti Čuvaj; mahal z repom in se ti dobrikal, ves srečen, da si zopet doma.

In ko si legel k počitku, si mirno zaspal v sladki zavesti, da ti čuva hišo in dom najzvestejši in najpogumnejši vseh stražarjev, dobri »Čuvaj«.

Res veliko globlje bi nas zadela izguba živali. Ne samo pri pečenki in sladčicah, temveč pri borbi za vsakdanji kruh, pri

naših žuljih in našem znoju. A tudi pri našem srcu.

Glej! Tisoče let že veže tesno prijateljstvo psa in človeka. Še izza onih pradednih dni izvira, ko je obširno jezero pokrivalo ljubljansko barje. Pred zvermi in sovražniki se je tedanji človek umaknil na jezero in si tamkaj zgradil svoja lesena mostišča. Edino orožje mu je bilo kos obdelanega kamena in obrušena kost. Pa si je vzgajal v psu zaveznika, pomočnika in tovariša, ki mu je zvesto stal ob strani pri prvih težkih korakih kulturnega razvoja. V boju z zvermi in sovražniki, v izsledovanju in zalezovanju divjačine, pri straženju in obrambi domačije. Ko boš ob priliki videl psa špiclja, poglej ga spoštljivo, kajti v njem zreš potomca onega barjanskega psa, ki je stal kot čuvar ob zibeli človeške kulture.

Od tistihmal pa do danes je pes svojo zvestobo človeku stokrat iznova utrdil in izpričal. Kot varuh črede in hiše, kot lovski tovariš, kot vprežna žival v večnem ledu in snegu severnih dežel, kot izsledovalec dežel, kot izsledovalec zločincev, kot edini spremljevalec človeka v mraz in noč neznanih polarnih pokrajin, a tudi kot pogumen bojevnik. Gotovo ti je znano, da so se že Grki v Homerjevih časih posluževali konj v bitki, »možake moreči«, kakor poje Homer. A zaupljivost med človekom in konjem tedaj še ni dozorela tako daleč, da bi človek in konj, zrasla kot v eno bitje, pojezdila v bojni metež. V bojni voz, opremljen z ostrimi kosami, so vpregli Homerjevi junaki svoje konje ter oddirjali z njimi na »mejdan junački«. Morda celo veš, da so se Kartažani posluževali v bitkah orjaških borilcev, afriških slonov, ter da je Hanibal prepeljal te ogromne živali preko Alp in sejal z njimi strah in zmedo med rimskimi legijami. Nisi pa morda še čul, da so se Germani v boju z Rimljani posluževali strašnih bojnih psov in da so morali Rimljani v bitki s Cimbri, potem ko so porazili može, izvojevati še posebno zmago nad bojnimi psi, ki so stražili germansko taborišče in pratež. Tudi ne veš, da je človek s takimi krvnimi psi napadel ter s svojim morilnim orožjem ugonobil cvetoča plemena novo odkrite Amerike.

A to je pes, ki pomaga človeku ugonabljeni in moriti, zvest in pokoren poveljem svojega gospodarja do smrti.

Pa ti hočem še spregovoriti o psu, ki rešuje in oživlja.

Na Prelazu sv. Bernarda so vzgajali menih posebno pasjo pasmo, bernar-

dinca. Zaradi svoje izredne izsledovalne sposobnosti, požrtvovalnosti in vztrajnosti je stopil v službo rešiteljev onih nesrečnih potnikov, ki zaidejo ali opešajo v zasneženih, nepriljudnih gorskih pokrajinah, ali pa jih zasujejo smrtonosni plazovi, ki grmijo tamkaj s strmega skalovja.

Po cele ure stikajo ti umni kosmatinci prostovoljno po vseh gorskih prepadih in potih. Ako se namerijo na onemoglega potnika, jo uberó po najkrajši poti v samostan, priključijo z glasnim laježem menih ter jih popeljejo na kraj nesreče. Ako nalete na plaz, iščejo in tekajo okoli, ne bi li s tenkočutnim smrčkom zavohali nesrečenika, ki morda leži pokopan pod plazom. In čim ga zaslutijo, prično grebsti sneg z močnimi kremplji. Svojčas so jim menih obesili okrog vratu košarico z okrepčili, na hrbet so jim pripeli toplih volnenih odej. Najznamenitejši junak te samaritanske čete, Barry po imenu, je tekom svojega življenja rešil preko 40 ljudi neizbežne smrti, njegov naslednik Türk pa je že do leta 1913. otel 35 človeških življenj. O njegovih nadaljnjih junaštvih žalibog nimam več poročil. Prav te dni pa sem bral v časopisih, da so odposlanci menihov iz hospica na Sv. Bernardu srečno prispeli na svojo novo postojanko v Tibet-skem gorovju, kjer bodo z zvestimi pasjimi spremljevalci nadaljevali svoje človekoljubno delo.

in sedaj še en prizor iz svetovne vojne.

Strašna bitka je končana. Kot mrtvaški prtljaj leži na brezkončni planjavi oblak dušičnega dima, ki so ga noč in dan bruhala bronasta žrela topov. Raztreščena debla dreves štrle iz razrite zemlje. Kot temna ognjeniška žekna zevajo temni prepadi, kamor je treščila v zemljo granata z jekleno pestjo. V nerazrešnem metežu krvi in zemlje, kamena in jekla, živalskih trupel in pohabljenih strojev pa ležijo ljudje, lačni in žejni, onemogli in izmučeni, ranjeni ljudje, ki z vročičnim pogledom topo strmijo v nebo in čakajo smrti. Iz zevajočih ran pa jim curlja rdeči, usihajoči studenček življenja, in razpaljena, žejna zemlja ga hlastno požira. Noči se že.

Glej, tam ob robu okopa, ki ga je vrgel iz zemlje granatni udarec, leži napol zasut blede, ranjen mož. Pravkar je odprl izmučene oči in globoko zavzdihnil. Pogled mu bliže v obraz! Zakaj trepetaj? Spoznal si ga? Da, tvoj oče je. Moj Bog, ni mu več pomoči. Znočilo se je. Kdo bi ga v tej gluhi temi iskal in kaj šele našel? V smrtni borbi je zaprl oči. Náte misli in na vse svoje ljube.

Zdajci začuti na svojem licu topel dih, tik ob sebi zasliši kratko, naglo sopenje in nato glasen, presunljiv lajež. Vzravna se, kolikor mu dajo moči in pogleda okrog sebe. Tu stoji pred njim nepričakovani rešitelj, vojaški pes sanitejec. V usnjata obuvala so mu obute noge, da se ne rani ob ostrem železju in žičnih pregradah, na vratu mu žari skozi noč električna svetiljka, oh, vse lepše, kot vsaka zvezda reš-

vzklila plemenita roža krvnega pobratimstva. Dva prijatelja sta drug za drugega prelila v čašo vina nekaj kapljic krvi, jo izpila ter si s tem zavezala telo in dušo na smrt in življenje.

Danes so ti trdi, težki časi srečno za nami. Stari častivredni obred je zapadel pozabi. A vendar ne popolnoma. V novi, morda še plemenitejši obliki se je pojavil v trpečem človeštvu. Kadar že obupa uče-

Sanitejska psa, kakor sta bila opremljena ob pričetku svetovne vojne, sta izsledila težko ranjenega vojaka

nica. Še enkrat zalaja, še enkrat se mu zasvetijo dobre, zveste oči — in nato naglo zdirja po pomoč težko ranjenemu možu. Na robu življenja in smrti je rešila človeka žival. Nad 40 ranjencev je časih v eni sami noči iztrgal en sam sanitejski pes iz smrtnega žrela. In bilo jih je na tisoče, ki so vršili samaritansko službo po bojnih poljanah.

K sklepu pa ti hočem izpregovoriti še o najglobljem in najplemenitejšem pobratimstvu med živaljo in človekom.

Pri nas Jugoslovanih se je v težki borbi, ki jo je skozi stoletja vodil narod za smrt in življenje, izkristaliziral še en višji, še en popolnejši tip prijateljstva. Iz krvnega sovraštva, ki nas je obdajalo, je

nost zdravnika, ko leži bolnik že ves onemogel in izkravavljen in ko mu že komaj slišno utriplje srce, tedaj ga more često še rešiti krvna žrtev požrtvovalnega prijatelja. Iz prijateljeve žile napeljejo zdravniki sveže krvi v usihajoče bolnikovo telo. Okrepčan in poživiljen po tej krvni transfuziji, kakor ji pravijo zdravniki, bolnik mnogokrat preboli nevarno bolezen ter se zdrav povrne v življenje.

Toda, kako naj žival sklene s človekom tako krvno zavezo, me vprašaj. Čuj me in vedi! — da krvavi danes na tisoče konj in goved širom zemeljske oble v prid trpečemu človeštvu. S strupenimi klicami strašnih kužnih bolezni, s tako zvanimi bolezenskimi bakterijami zastrupi človek ži-

valsko telo. Z bakterijami otroške morilke daviče in pregrozne krčevite odrevenelosti zastrupi konja, kugo črnih kozâ pa precepi na uboge teličke. Ko pa si konjsko telo opomore od strašnega strupa, tedaj so se v njegovi krvi pojavili plemeniti, čudotvorni sokovi. S pomočjo teh čudotvornih sokov je konj prebolel težko zastrupljenje ter ozdravel. Z njihovo pomočjo se bo tudi obolelo človeštvo moglo ubraniti smrtonosnemu vplivu pogubnih bakterij. Zato otvorijo konju na vratu krvno žilo in mu odtočijo nekaj litrov čarodejne krvi. Iz nje izločijo plemenite zdravilne sokove. In kadar boš ležal ti ali tvoja sestra napadena od zavratne morilke daviče in ko ti ne bo na svetu že nikake pomoči, — tedaj te bo nekoliko kapljic krvi, ki jih je zate prelila zvesta žival in ki ti jih vbrižgne zdravnik v telo, obudilo k življenju in zdravju.

Zapomni si, da je hvaležno človeštvo postavilo bronast spomenik konju, ki je bolnikom žrtvoval večkratno lastno telesno težo zdravilne krvi.

In sedaj premisli va še enkrat, kaj bi bilo z nami, če bi človek izgubil svoje živali.

Strašne kuge morilke bi se razpasle širrom zemeljske oble. Črne koze bi kosile ljudstva, kakor so jih že tolikrat v prešlih časih, daviča bi morila med vami otroci, proti eni najstrašnejših bolezni, proti krčeviti odrevenelosti bi ne imeli uspešne obrambe.

Pa sem danes takoj izpočetka govoril s teboj o izgubi zvestega prijatelja. Kako sva se rekla tedaj? Kaj je jedro pravega prijateljstva? Zvesto in vdano tovarištvo,

medsebojna podpora pri delu, požrtvovalna pomoč v nevarnosti in nesreči.

Ali nisva našla v živali vseskozi takega zvestega in vdanega prijatelja, tovariša, pomočnika, žrtvujočega se dobrotnika?

In sedaj te ne vprašam nič več, ali si prijatelj živalim, ker vem, da si dober in da imaš hvaležno srce. In zato tudi vem, da ne boš trpinčil in mučil živali, svojih dobrotnic. A tudi ubogi muhi ne boš več trgal kril, ne boš več nabadal majniških hroščev na mlinček, ne boš več stikal za ptičjimi gnezdi ter ljubim ptičem pevcem kradel življenjsko srečo. Celó modrasa ne boš več nataknil na klin in ga mučil nad žgočim plamenom. Saj je tudi on uboga žival brez hudobije in sovraštva, ki dela samo to, v kar ga je poklicala in za kar ga je opremila mati Priroda. Tudi tam, kjer boš pokončaval škodljivce, boš usmiljen z živaljo.

Brez sovraštva, brez strasti, brez maščevalnosti in mučitve jo boš, ves milosrčen, uničil. Saj vem, da si dober.

Pri kraju sem. — Sedaj pa pojdem ven pod božje nebo. In ko bom uzrl prvega metuljčka prehitevčka, prvega martinčka, ki ga je zgodno pomladno sonce zvalilo na plan, ali pa prvo svobodno ptico, ki bo smelo rezala zračne daljave na tem vedrem pomladnem nebu, pa jim bom zamahnil z roko v pozdrav ter se jim iz globine srca zahvalil za vso vdano in požrtvovalno pomoč, ki so jo nudile živali človeku na trnjevi poti življenja — vse od zore človeštva do danes.

Pojdi in stori tudi ti tako!

Gustav Strniša

Piruhe

»Lani ste sami barvali piruhe. Tudi letos jih dobite vsak pet, a pet za vsakega jih bom obročila sama!« je rekla Jerinova mati Urša in vprašaje pogledala svoje tri otroke.

»Lani sem jih zakopal v mravljišče in mravlje so jih krasno pobarvale s svojo kislino. Tudi letos jih bom zakopal,« se je oglasil najstarejši, Jurček.

»Midva s sosedovim Tomažem jih bova sama kuhala v čebuli, da bodo lepo rjavi,« je del Andrejec. —

Hčerka Anica pa je molčala.

»Ali jih ti ne maraš že zdaj? Ali hočeš same pobarvane piruhe?« jo je vprašala mati.

»Mama, prosim, le kar dajte mi jih!«

»Kam boš pa ti z njimi?«

Anica je boječe odvrnila:

»Tje v Podlog jih nesem tistemu malemu Cirilu, saj ga poznate. Tako vesel in pogumen deček je, a reven kakor cerkvena miška. Nikoli ne vzdihuje in se ne cmeri, vendarle

je včasih tako lačen, da mu kar slabo prihaja. Videla sem ga zadnjič, ko je počival v travi. Ko sem ga vprašala, kaj mu je, se je zasmel:

»Veš, Anica, prazno je v trebuhu, pa bo kmalu boljše, saj bomo opoldne jedli slastni koruzni močnik!«

»Pa bi mu nesla raje pobarvane piruhe.«

voljno obliznil, a tri je spravil v žep in si jih privoščil za večerjo.

Andrejec in sosedov Tomažek sta pekla krompir na njivi za hišo. Vzela sta star lonec, pristavila čebulo in položila vanj vseh pet jajc, da bi dobili lepo rjavo barvo.

Pa je Tomažku zbežljala krava. Zakričal je Andrejcu:

»Pograbi lonec!«

»Jaz si mislim, da je bolje, če mu jih že zdaj dam. Če je lačen, naj mu pa mati skuha jajčno jed!«

»Si že pridna deklica, le nesi jih!« jo je pohvalila mati. In vsak je dobil svoj del ter šel srečen svojo pot.

Jurček je nesel jajca v mravljišče in jih zakopal vanj. Bil je preveč zamišljen v svoje delo in ni opazil berača Cizo, ki je ležal pod bližnjim grmom in ga zadovoljno opazoval.

Ko je Jurček odšel, se je Ciza zadovoljno nasmehnil:

»Fantič, letos ne bo nič s tvojimi piruhi! Pametneje bo, če jih kar jaz pohrustam, mesto da bi imele še mravlje z njimi opravka, saj imajo te revice itak preveč dela!«

In berač Ciza je jajca odkopal. Dve je kar surovi izpil in se zado-

Bilo je že prepozno, kajti krava je dirjala prav mimo njega, potepala je ogenj in stopila na lonec, da so se piruhi zdrobili.

Anica je nesla svoj dar revnemu Cirilčku. Njegov oče je bil dober zidar, a ni mogel dobiti dela. Prav tiste dni pa je poslal ponj njegov bivši mojster in spet se je naselilo veselje v njihovem domu.

Pod mrak je sedel oče pred hišo. In tedaj je prišla Anica in vprašala za Cirila. Oče ji je povedal, da je na travi za hišo. Odšla je tje in mu izročila svoj velikonočni dar.

Ciril je bil zelo vesel:

»Mama jih bo obročila, dva bosta za njo, dva piruha bo imel oče, pa še za mene bo eden ostal,« je deček razlagal Anici.

Mislila sta, da se oče ne meni za nju, a pazljivo ju je poslušal. In ko je drugi dan prišel iz mesta, je prinesel lepo pisane popirčke in skupaj z ženo naredil takšne pisanice, kakršnih ni imela vsa vas. Poklical je Cirilčka in mu dal deset najlepših piruhov:

»Te-le nesi Anici in se ji lepo zahvali. Povej njenim staršem, da jih pozdravljamo in jim želimo vse se le praznike ter da sem dobil spet dobro službo!«

Ciril je zadovoljno odhitel.

»Kakšni so tvoji piruhi?« je vprašala veliko soboto opoldne mati sina Jurčka.

Nakremžil se je:

»Nekdo me je moral opazovati, pobrani so iz mravljišča, nikjer jih nisem mogel dobiti.«

»In tvoji?« se je obrnila k Andrejcu.

»Sosedova krava je zbežljala in jih poteptala,« je potožil deček.

»Nista imela sreče!« je odvrnila mati in dala vsakemu pet rdeče obročenih piruhov.

Tedaj so se odprla vrata in vstopil je Cirilček. Prismehljal se je vesel kakor vedno. Zadovoljnega ob-raza je pokazal klobuček, ki ga je imel v roki.

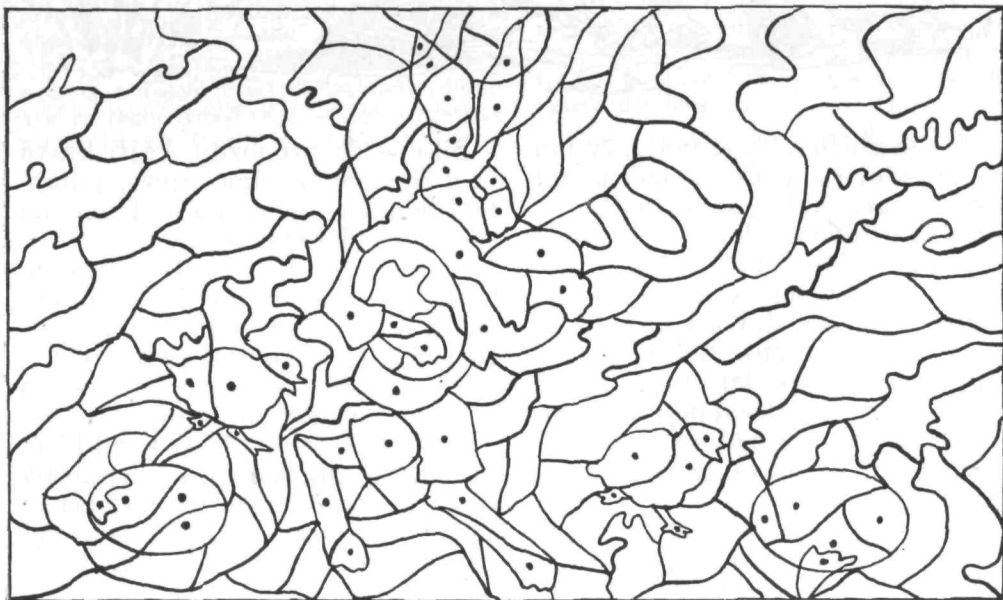
»A, a, a!« so vzkliknili vsi trije.

Cirilček pa je prijazno rekel:

»Naš oče so dobili spet službo in so prav zadovoljni. Vašo družino lepo pozdravljajo in ji voščijo srečne praznike. Tebi, Anica, so pa poslali te-le piruhe, ker si se me spomnila v stiski.«

Anici so oči veselja zažarele. Mati se je nasmehnila in Cirilčka pogladila po kodrasti glavi, a Jurček in Andrejec sta se žalostno namrdnila in molče odšla iz hiše.

Velikonočni obisk

Pa ugani, kdo prihaja k Tebi z dobrimi darili?

To je kaj lahko. — Kar tu na tej sliki pobarvaj s svinčnikom vsa polja, ki so označena s piko, in zagledal boš težko pričakovani obisk!

Gozdič je že zelen . . . (Narodna pesem)

Za gosli in klavir priredil Slavko Koželj

Počasi

Klavir

f

3/4

f

Gosli

mf

Klavir

p

A musical score for the song 'The Rose Tree'. It consists of three staves. The top staff is a single melodic line in G major (one sharp). The middle and bottom staves are a piano accompaniment in G major, with the bottom staff in bass clef and the middle staff in treble clef. The music is in 4/4 time. The melody is simple and catchy, with a repeating pattern of eighth and quarter notes. The piano accompaniment features a steady bass line and chords that support the melody.

A musical score for the song 'The Rose Tree'. It consists of three staves. The top staff is a single melodic line in G major (one sharp). The bottom two staves are a piano accompaniment in G major, with the left hand playing a steady eighth-note bass line and the right hand playing chords and moving lines. The key signature has one sharp (F#). The time signature is 4/4. The music is written in a simple, accessible style suitable for a children's song.

Takašima

Japonska pojedina

Odlična gostilnica, kamor sem bil povabljen k prvemu japonskemu kosilu, je imela svoje prostore v stari leseni hiši. Preden sem vstopil v lično zgradbo, so mi strežniki slekli čevlje in korakal sem v temni evropski obleki in v nogavicah po dolgih hodnikih. Mojim znancem, Japoncem, pa je bilo treba odložiti le lesene coklje s pod peto podloženimi deščicami in stopicali so v do členkov segajočih nogavicah po snažnih lesenih tleh.

Dekleta v temnobarvnih kimonih (kimono = vrhnje oblačilo) in rožastih obijih (obi = svilen pas), so švigala mimo mene in izginjala v kopalnici. Dve stari Japonki v temnih kimonih sta nas sprejeli in nas odvedli po prostori, pristno japonsko urejeni hiši. Na vseh koncih so se odpirala potiskalna vrata, dekleta so klečala pri njih in jih premikala sem in tja. Videl sem popolnoma prazne prostore, katerih tla so bila prevlečena s svetlimi preprogami iz riževe slame, imenovali so jih »tatami«. Na tleh so stale stare dragocene vaze z vejico črešnjevega cvetja in palčasto majhna, pokvečena borova drevesca v bronastih skodelicah, katerih podstavki so bili pestro poslikani zmaji; vse to je bil edin toda nad vse lep okras sobe. Temačna luč je blestela iz lampijonov, ki so bili iz raznobarnih svile, in se razlivala na mehke, po tleh ležeče blazine in na nizko, skrinji podobno mizico, ki je bila edina oprava prostora.

Sedli smo v za nas določeni bambusovi sobi na blazine. Japonci so takoj prekrižali noge in so se počutili udobno in domače. Tudi jaz sem se

spustil kleče na eno izmed blazin in sem menil, da že znam sedeti; toda že po nekaj minutah sem moral dognati, da mi manjka vaje za tako sedenje. Pričel sem se premikati na levo in desno in sem enkrat popravil desno, drugič levo nogo, ker sta mi hoteli zaspati. Japonci so se zelo zabavali nad mojo okornostjo in so mi hoteli preskrbeti stolu podoben sedež. Toda tudi evropski stol bi bil prav tako neprikladen, ker je bila mizica, na kateri so bila jedila in posodje, komaj 35 cm visoka. Zato sem ostal kar na blazini. Pričeli so jesti in tudi jaz sem čez nekaj časa prav spretno uporabljal jedilne palčice, ne sicer tako, kakor kak star Japonec, toda vendar toliko dobro, da sem lahko vsa čudežna jedila, ki so prišla romati na mizo, s pomočjo palčic nosil v usta, ne da bi kaj raztresel. Natakariče, imenovane »nezane«, so prišle po kopeli, ki jo opravijo vedno pred začetkom svojega posla, kadar pridejo novi gostje, k naši mizici z nešteti zelo srčkanimi skodelicami in krožniki. Pokleknila so k mizici in nam podajale jedila.

Najprej so prišle na vrsto ribe, šest različnih ribjih jedi, med njimi tudi japonska sladčica: v kocke narezano surovo ribje meso. Vse je bilo tako drobčkano, kakor v kuhinji vaše punčke, toda zelo čedno in ljubezno pripravljeno in ponudeno. Mala skodelica je vsebovala neko rjavo omako, v katero smo namočili vsak grizljaj, preden smo ga nesli v usta. Na poseben način pripravljeni morski mah, s soljo potrese ne pečene breskve, svetlorumene bambusove poganjke, riž in nešteto drugih čudežnih jedil je bilo na mizici. Postali smo kmalu dobre volje, ker smo pili med jedjo toplo riževo vino, imenovano sake. Po japonskem običaju spoštuje gostitelj svojega gosta na ta način, da splakne najprej svojo skodelico za sake v poleg njega stoječi kadici z vodo, jo da natakariči, da jo napolni in ponudi gostu napolnjeno skodelico. Gost jo izpije, jo pomoči istotako v poleg njega pripravljeno vodo in jo da gostitelju nazaj. Tako smo se častili kar naprej, prišlo pa je medtem na mizico najmanj dvajset jedi.

Vmes smo pili čaj, ki je imel grozno neprijeten okus. Bila je to zelenkasta brozga, na kateri so plavale rumene pene, brez sladkorja in drugih primesi. Po njihovem običaju sem moral majhno čajno skodelico postaviti na dlan leve roke in dlan dvakrat okreniti na levo, preden sem jo smel zopet postaviti na mizico.

Kosilo se je precej zavleklo. Večkrat sem moral spremeniti svoj položaj na blazini, med tem ko so Japonci prav prijetno sedeli na svojih prekrizanih nogah.

Ko je bilo treba pojesti še zadnjo, šestindvajseto jed, sem bil že davno sit, akoravno so bile posamezne porcije tako neznatne in sem od vseh čudnih jedil, katerih izvora po okusu nisem mogel določiti, samo pokušal.

Zadnja jed je bila za Japonce višek: bila je njihova narodna jed, sukijaki. Natakariče so prinesle k mizi velike plošče, zvrhane z različnimi stvarmi, krvavordeče koščke mesa, sočivja, sladkor, surovo maslo, sol in druge začimbe. Pričele so kar pri mizici pripravljati jedila: cvrle in kuhale so jih na nizkih pečicah, napolnjenih z ogljem. Kmalu je pričelo cvrčati v ponvicah in ko so dekleta javila, da je jed gotova, smo posegli s palčicami in si postregli s pečenim mesom in sočivjem. Jed je tudi meni prav teknila.

Kosilo je bilo s tem zaključeno. Radi nenavajenega klečanja med dve uri trajajočim obedom so postale moje noge tako trde, da sem se le z največjo težavo dvignil s sedeža.

Senčne slike

Ali ste že kdaj delali senčne slike s prsti in rokami? Prav lahko je to in zabavno! Na mizo postavimo svetiljko ali svečo ne daleč od stene, na steno

Glave lahko napravimo tudi žive; če premikate na drugi sliki mezinček, se vam bo zdelo, kakor da mož z brado miga in govori. Če poprosite bratca ali

pa obesimo bel prt. Sedaj pa lahko pričnemo. Pazimo le na to, da držimo roke tako med lučjo in prtom, da nastane ostra senčna slika.

Že z eno roko lahko pričramo vse se sličice na steno. Prvi dve sličici nam pokažeta glavo. Če posnamete natančno držo rok, boste prav lahko napravili to senčno sliko, samo potrpljenja je treba in malo vaje. Ne samo to!

sestrico, da se postavi k steni in da njuna glavica meče senco na prt, potem lahko uprizarjate kar cele žive senčne gledališke slike. Tretja slika nam predstavlja gosji kljun, ki se s premikanjem prstov odpira in zapira.

Poskusite torej! Pošteno se boste smejali in zabavali, če bo na prt nastala slika, ki jo boste morali šele tolmačiti...

NA CVETNO NEDELJO

Bliža cvetna se nedelja.
Polna srčnega veselja
Biba butarico spleta
vsa navdušena, vsa vneta.

Hlaček se ji posmehuje,
Bibici tako možuje:
„Kaj boš s tako bilko, reva,
metlica se mi dozdeva.

Čakaj, da le vidiš mojo,
koliko poseka tvojo!
Precej se na delo spravim,
da v nedeljo se postavim.“

Hlaček butaro si spleta,
Biba gleda ga zavzeta,
bo velika in košata,
da bo komaj šla skoz vrata.

Kar pri hiši je zelenja,
vse na butaro pripenja,
trakce rdeče in zelene,
modre, bele in rumene.

Potlej jabolka obeša.
pomaranče mednje meša:
butara je kar postavna
in pa težka, ta je glavna.

Hlaček rad jo ogleduje,
rajši drugim razkazuje,
da pred Ančko se pobaha,
proti kuhinji jo maha.

A nesreča ne počiva,
butara je nagajiva,
ker preveč okrog opleta,
vse po sobici pometa.

S stene vrže uro staro,
kip pomeđe raz omaro.
Vse se kruši, vse drobi,
kjer se butara mudi.

Prišel dan je znameniti,
v cerkev treba bo kreniti,
Hlaček z Bibo se odpravlja,
se od mamice poslavlja.

V soncu butara leskeče,
Hlaček kar žari od sreče.
Trdno stopa, moško gre,
kmalu v drevored prispe.

Butaro zaplete v veje,
Biba se široko smeje.
Bolj ko vleče, vije, cuka,
bolj se butara mu smuka.

Butara je gola, suha,
Hlačka grozna jeza kuha,
Bibo srepo pogleduje,
v srcu maščevanje snuje.

Vsi zvonovi zazvonijo,
v cerkev množice hitijo.
Hlačku vse se smeje, roga,
strašno tepe ga nadloga.

Sam pred cerkvijo stoji,
milo Hlaček se solzi.
Kdor preveč visoko leta,
temu rado se opleta . . .

Božji grob v Jeruzalemu

V času skoro dveh tisočev let po Kristovem rojstvu so mnoge zgodovinske vojne večkrat popolnoma porušile in uničile Jeruzalem, sveto mesto na daljnem jugovzhodu. V tem svetem mestu se nahaja največja svetinja vseh kristjanov, cerkev, ki je zgrajena na mestu, kjer se je odigral najznamenitejši dogodek v zgodovini človeštva, kjer je umrl in bil pokopan Odrešitelj.

Leta 70. po Kr. r. je izpremenil rimski cesar Tit (vladal je od l. 79. do 81.) židovsko prestolnico Jeruzalem z ognjem in mečem v popolno razvalino. L. 135. je sezidal cesar Hadrijan (117—138) po velikem uporuh Židov l. 132.—135. novo mesto, a na kraju, kjer je bil po zgodovinskih virih Kristov grob, je dal postaviti svetišče, posvečeno boginji Veneri. Prvo cerkev v Jeruzalemu je dal sezidati nekaj let pred smrtjo, na prošnjo svoje pobožne matere, cesar Konstantin Veliki (306—337). Konstantin je bil tudi prvi rimski cesar, ki je dal kristjanom iste pravice v javnem življenju, kakor so jih imele druge verske družbe. Cerkvica, ki je bila zgrajena na mestu, kjer je bil Jezus pokopan, je bila majhna, toda zelo razkošno in bogato opremljena, in je ostala nedotaknjena do 7. stoletja, ko so vdrl v Palestino Perzijci, ki so opustošili mesto in porušili in oropali cerkvico. Vzlic temu, da so jo ponovno zgradili in opremili, je pa vendar še dvakrat do tal pogorela po vpadu divjih Turkov.

V 11. veku so zgradili novo stavbo, skromno kapelico, v katero so za časa prve križarske vojne (1096 do 99) križarji, pod vodstvom Gottfrieda Buojonskega, stopili bosonogi, prepevajoč cerkvene pesmi. Križarske vojne, ki jih je bilo sedem,

so imele namreč namen, zavojevati vso Palestino in pridobiti svete kraje, kjer je bival in umrl Zveličar, kristjanom. Takrat je bilo določeno, da se na tem mestu zgradi velik cerkven hram, katerega so pričeli takoj zidati in je bil dovršen l. 1149. V prvih letih 19. stoletja je cerkev zopet pogorela, ker je neki Armejec po neprevidnosti zažgal oltar. Tedaj je pa takratna turška vlada poverila zidavo nove cerkve Grkom.

Stalna nespornost cerkve zaradi cerkve med pravoslavni in katoličani, protestanti in drugimi verskimi pripadniki so rešili zgraditelji na ta način, da so cerkev razdelili na več manjših delov, v katerih opravljajo duhovniki raznih krščanskih veroizpovedi službo božjo.

Danes pridemo v cerkev skozi južna vrata, ki jih čuvajo muslimanski stražniki. Takoj pri vhodu na desni strani vodi 23 stopnic na Golgoto, kjer se nahajajo trije oltarji, oddeljeni drug od drugega z močnim zidom. Severno kapelo imajo pravoslavni; oltar stoji na mestu, kjer je stal Kristusov križ. Obe drugi kapelici sta pa katoliški. Oltar v eni izmed njih je postavljen tam, kjer so vzeli Kristusa s križa in kjer je Marija vzela njegovo telo v svoje naročje. Pri vhodu v cerkev stoji kamen, na katerem je Nikodem mazilil Jezusovo telo z dišečim oljem, preden so ga položili v grob.

V velikonočnem času prihajajo ljudje od vseh strani sveta, največ seveda iz raznih krajev Palestine, na to sveto mesto, da se poklonijo spominu Odrešenika, ki je trpel, da bi dobro storil ljudem. V tem času postane Jeruzalem veliko, bučno mesto, nad katerim svečano pojo zvonovi, ki oznanjajo na daleč pomlad in praznik Vstajenja.

Ugrabljeni kraljevič (Pravljica)

15.

Vihar je prenehal, morje se je polagoma umirilo. Oblaki so hiteli po nebu, kakor blodne misli, blede zvezde so se prikazovale med njimi. Na vzhodu se je pričelo svitati.

V kapitanovi kajuti so ležali na mehkih preprogah z visokimi vzglavji ubogi trije ponesrečenci. Kapitan, vojaški poveljnik in trije častniki so se prizadevali, obuditi jih k zavesti. Z dišečim arabskim oljem so jim drgnili čelo in sence; ustnice so jim močili s pomarančnim in citronovim sokom.

Prvi se je zavedel Tonček. Planil je pokonci.

»Kje sem? Kje je princ? Francka, kje si?!«

Začudeno je gledal okoli stoječe. Ozrl se je okrog sebe, zagledal na tleh nepremično ležečo Francko, poleg nje princa.

»Francka! Moja draga sestra, poglej me, jaz sem pri tebi, tvoj bratec! Francka!«

Pokleknil je k njej na preprogo in jo božal po licih. Francka se je prebudila.

»Moja mamica, kje ste? Mamica, mamica!«

Tonček je ljubeče pritisnil svoj obraz ob njeno čelo.

»Ni mamice, Francka, mamica je doma. Jaz sem tu, tvoj bratec Tonček, poglej me!«

Ko je Francka spoznala, da ne sanja, da je vse to, kar se godi krog nje, živa resnica, je objela Tončka okrog vratu.

»Moj dragi bratec, kako sem vesela, da te spet vidim. Ali nismo utonili?«

»Kakor vidiš, nismo. Poglej, kakšni visoki gospodje stoje okrog nas. Mislim, da smo na neki tuji ladji.«

Častniki so strmeli nad prikupljivim vedenjem mladega dečka in deklice. Razumeli pa seveda niso niti besede tujega jezika.

Kapitan je slonel ob prinčevem vzglavju. Nežno je božal princa po bledih licih, utiral mu potno čelo, na ustnice pa mu je od časa do časa kanil kapljico citronovega soka.

Princ je odprl oči. Z bolnim pogledom je motril kapitana.

»Kje sem?« je zašepetal.

»Visokost, tu se vam ni treba ničesar bati; med vašimi vdanimi prijatelji ste, na ladji njegove Svetlosti, vašega očeta.«

Prinčev pogled je blodil naokoli, kakor da nekaj išče; visoko čelo se mu je zmračilo, kakor da si hoče nekaj priklicati v spomin.

Princ se je nenadoma vzravnaval na ležišču.

»Tonček! Francka! Rešena! Kje je opica Diki?«

»Tudi opica Diki se je rešila na krov, Visokost.«

Ni mogoče popisati, kakšno veselje je zavladalo na ladji po teh žalostnih dogodkih. Kako prisrčno je bilo svidenje med princem, Tončkom in Francko! Kakor iz daljnih sanj so jim vstajale pred očmi meglene podobe življenja med morskimi roparji, nočnega bega, stranske vožnje po morju in tistih tre-

notkov, preden so izgubili zavest. Zdaj pa so rešeni vsega, domovina se jim že smehlja nasproti.

Domovina? Da, princ bo kmalu spet videl svojo domovino, svojega očeta. Toda Francka in Tonček, ali bosta še kdaj uživala ljubezen svojih roditeljev, ali bosta še kdaj videla svoj ljubi slovenski dom?

Kako daleč, daleč je njiju domovina! —

»Moj dom bo odslej tudi vajuin dom,« je iskreno pripomnil princ, ko je videl otožnost v očeh svojih dragih prijateljev.

»Gospod kapitan,« je nadaljeval princ.

»Za mojim očetom sta mi ta deček in deklica najdražja na svetu. Odslej sta mi — brat in sestra!«

»Naše najiskrenejše spoštovanje, Visokost.« Kapitan in vsi navzoči častniki so se globoko poklonili.

Vse najboljše in najokusnejše, kar je zmogla umetnost ladijskega kuharja, so nanosili strežaji na slavnostno okrašeno mizo v ladijski jedilnici.

V sredi je sedel princ don Fernando, na levi in desni od njega pa Tonček in Francka. Opica Diki pa se je mastila ob prinčevih nogah z mastno gosjo pečenko.

Princ ni mnogo jedel. Nekaj ga je tiščalo v prsih, večkrat je tiho pokašljeval. Velikodušno je ukazal, naj tudi ujetnikom neso nekaj navadnih jedil, stari Sabini pa da naj postrežejo s kakim boljšim prigrizkom.

In strežaji so takoj izpolnili prinčev ukaz.

16.

Ko so vojaški strežaji postavili jedi pred ujetnike, se jih nekateri izmed njih niso hoteli dotakniti; obrnili so se vstran, si grizli v onemogli jezi ustnice in preklinjali svojo usodo. Ženske in otroci pa so s slastjo použili vse, kar so jim nanosili strežaji.

Tudi Sabina je imela silno slast do jedi. Kar ni mogla prehvaliti izvrstne kuhinje, ki da ji ni para na nobeni ladji v španskih vodah.

»Pa recite, da se stara Sabina lepo zahvali njegovi Visokosti, prežlahtnemu princu. Oh, vedno sem ga spoštovala, nisem mu rekla nikoli žal besede. Nisem kriva, da je bil princ naš ujetnik, jaz nisem kriva. To mu sporočite, pravim. O, sveti Jakob Komposteljski, pomagaj nam!«

Strežaj je obljubil zgovorni stariki, da bo vse sporočil princu, in je odšel.

Rodrigo je še vedno čepel na istem mestu. Jed mu očitno ni preveč dišala, kajti zajel je samo nekajkrat, potem pa je porinil posodo z jedjo od sebe.

»Ali bi smel govoriti z gospodom princem? je vprašal mimoidočega vojaka.

Ta ga je nezaupno pogledal.

»Sporočim njegovi Visokosti!«

Čez nekaj minut sta stopila v kajuto dva oborožena vojaka in odpeljala Rodriga pred princa.

»Kaj želiš od mene?« je nagovoril princ nekdanjega pomagača Esmeraldovega.

Trpljenje, ki ga je moral prestopiti zaradi morskih roparjev, mu je živo

stopilo pred oči. Neprijazno je motril Rodriga, ki se je vrgel pred njim na kolena.

»Prežlahtni gospod princ! Vem, da smo odslej v oblasti njegove Svetlosti vašega očeta in priznavam, da smo zaslužili najostrejšo kazen za svoje zločine. Vendar vas prosim: odpustite mi, recite pri knezu zame dobro besedo, da me bo milejše sodil. Poglavar Esmeraldo me je zapeljal, da sem mu pomagal pri vaši ugrabitvi...«

»Ti si bil torej Esmeraldov pomagač? Hitro končaj, ne maram te dolgo poslušati,« ga je ostro zavrnil princ.

»Samo še nekaj besed! Maščeval sem se nad Esmeraldom.« —

»Ti? Kje je Esmeraldo?«

»Tega tudi jaz ne vem. Vem samo, da sem izdal kapitanu ladje »Abduraman« skrivališče morskih roparjev. Ravno v tisti noči, eno uro po vašem begu, se je približal »Abduraman« obali pod naselbino morskih roparjev. Vse drugo vam je pa itak znano. Moje maščevanje nad Esmeraldom, ki me je črtil in kruto ravnal z menoj, je bilo s tem izvršeno.«

Rodrigo je utihnil, glavo je povesil na prsi. Srepa ga je gledal princ.

»Pripomogel si do tega, da so mene in ta dva moja najdražja rešili — to je res. Toda postal si izdajalec! To pa je najgrša lastnost in jaz jo zaničujem.«

Rodrigo ni pričakoval takih besed od štirinajstletnega dečka. Od gneva in sramu je zardel kakor otrok.

»A če ni zame več odpuščanja, vas prosim, da mi izpolnite samo eno željo...«

»Torej? Govori hitro!«

Rodrigo si je odpel obleko na prsih, snel okrogel obesek, ki ga je nosil na zlati verižici okrog vratu, in ga pomolil princu.

»Izročite ta obesek moji materi, če še živi, in recite, da jo prosim odpuščanja. Mene ne bo več vide-la... Moja mati je Clasida, dovilja princa dona Fernanda iz Toleda!«

Bled kakor zid je držal princ v roki zlat obesek, na katerem je bila naslikana ženska glava — slika njegove stare, dobre dovilje Claside!

»Če je to resnica, potem ti odpuščam, zavoljo tvoje matere ti odpuščam. Pojdi!«

Dva oborožena vojaka sta odpe-ljala Rodriga nazaj med njegove tovariše.

Princa je ta dogodek globoko potrl. A zdaj ni bilo časa za razmišljanje, kajti prihitel je mornar in

naznanil princu, da se že prikazuje španska obala.

Princ, Tonček in Francka — seveda tudi opica Diki — so hiteli na krov. Mlado jutro se je smehljalo nad morjem. »Abduraman« je veselo rezal valove. Beli galebi so obkroževali ladjo in posedali po jamborih. V daljavi na obali so se dvi-

gali v nebo visoki stolpi cerkva in mošej.

Valencija!

Princ, Tonček in Francka so se držali za roke in strmeli v daljavo.

Kako različna, vesela in žalostna čuvstva so prekipevala v teh mladih srcih!

(Dalje prihodnjič.)

Majda in Milan (Resničen dogodek)

Nekega zimskega popoldneva sta sedela Milan in Majda v zakurjeni sobi in se pridno učila. In sicer kar oba na glas. Hotela sta drug drugega prevpiti. Milana to pri učenju ni nič motilo, dočim se je Majda venomer jezila nad bratcem, naj se vendar uči bolj tiho, češ da njo to njegovo vpitje zelo moti.

Tedaj jima je mamica svetovala, naj si oba zamašita s palci ušesa, da tako drug drugega ne bosta motila pri učenju. Milan se je seveda takoj oglasil, češ, da njega Majdino vpitje prav nič ne moti. Sestrica je pa sledila maminemu nasvetu in si takoj s palci zamašila ušesa. Iz obraza se

ji je bralo, da je bila sedaj zadovoljna, ker se je lahko nemoteno učila. Ni pa še poteklo četrta ure, ko si je Majda nenadoma odmašila ušesa in proti bratcu jezno zakričala: »Jaz imam že zadosti tega, sedaj si pa še ti za nekaj časa zamaši ušesa!« Milan jo začudeno pogleda, nato ji pa prav počasi odgovori: »Sem radoveden, kaj boš ti imela od tega, če si bom jaz mašil ušesa!« Nato se je prav poredno namuznil in se učil dalje.

Majda ga je takoj razumela in v zadregi sklonila glavico nad knjigo, kakor da bi ga ne bila slišala...

Mamica

Ivan Čampa

Mamin nasmeh

Lepe so zvezde,
ki v biserni noči
kakor dragulji
na žametnem plašču
gledajo tiho
name z neba.

Še lepše so cvetke,
ki v zgodnji pomladi
na mladi livadi
ob bistrem potočku
prekrasno cveto,
dehtijo sladko.

A lepša kot rože
in zvezde večerne
je mamica moja,
kadar ljubeče
in s tihim smehljajem
zre mi v oči ...

Madame la Comtesse de Lucy

Markijev zlatnik

Nekaj let pred francosko revolucijo l. 1789. je žalostnega in mrzlega zimskega večera ubog deček, ki je prodajal šivanke, postavil na nekem pariškem bulvarju svojo prenosno omarico. Tedaj Pariz po sončnem zahodu še ni bil tako sijajno razsvetljen kakor dandanes. Zato je bilo le malo ljudi na cestah, in svečica, ki jo je bil prižgal mali trgovec, je privabljala le malo radovednežev in še manj kupcev. Zato je otrok, da bi vzbudil pozornost mimo hitečih, ker ni vedel nič boljšega, začel prepevati veselo pesem, ki se je je bil spomnil. Seveda pri tem mali prebrisanec ni pozabil na prodajo, in po vsaki kitici je na vse pretege hvalil svoje blago. Ta zvijača mu je pomagala, da je prodal že nekaj škatljic igel, toda izkupiček je bil tako majhen, da je komaj zalegel za svečo. Dečko pa kljub temu ni obupal: prepeval je naprej in hvalil svoje blago.

Mlad gospod v lepem kožuhu je prišel mimo. Ustavil se je ter se porogal dečku, rekoč: »Možic, ti pa napačno poješ.«

»Saj me ni učil vaš učitelj petja«, je odvrnil mali pevec in pri tem prekinil svojo pesem.

Neznanec se je temu odgovoru na glas zasmejal.

— Kako ti je ime? je nadaljeval.

— Avgust.

— Avgust? In potem še?

— Nimam drugega imena.

— Kaj, nimaš niti očeta niti matere?

— Poznam samo staro ženo, ki skrbi zame in me pretepa, kadar ji ne prodam dovolj šivank.

— Ali boš danes zvečer tepen? je vprašal tujec, ki se je začel zanimati za dečka.

— Hm, je dejal fant in prav prijazno pomežiknil, to se mi prav lahko pripeti, ako še naprej klepetate z menoj, namesto da bi me pustili na miru, da prodam svoje blago.

Nadaljeval je s svojimi klici ter skušal privabiti kupce, toda teh kar ni bilo z nobene strani. Neznanec je stal v bližini ter ga hudomušno opazoval. Avgust je postal nemiren ter mu dejal slabe volje:

— Gospod, vi mi prinašate nesrečo!

— Zakaj pa tudi meni ne ponudiš svojega blaga?

— Zaradi tega, mu je Avgust odgovoril vljudno ter pri tem pogledal krasni kožuh neznanca, ker se mi zdi, da ne krpate sami svojih oblek.

— Kaj pa zato? No, daj mi šivank za tale novce.

Avgust je vzel denar, ga pogledal pri slabi lučki svoje borne sveče in videl, da se mu blešči zlatnik v roki.

— Vzemite vso mojo omarico, je dejal veselo, in še vam bom dolžan trikrat toliko.

— Obdrži vse, je dejal tujec in se tesneje zavil v svoj plašč; glej samo, da boš bolje prepeval in da te ne bodo več pretepali.

— Gospod, je odvrnil deček, s tem ste ustanovili moje bogastvo. Ali mi ne bi hoteli povedati svojega imena, da bi mogel pozneje najti svojega dobrotnika?

— To ni potrebno, je dejal tujec in hotel oditi, toda Avgust je prav lepo prosil z dvignjenimi rokami.

— Marki de Saint-Gervais, je dejal mladi gospod ter naglo odšel.

Otrok se nekaj časa ni ganil. Potem pa je vzel omarico, odšel in mrmral: »Ne bom ga pozabil.«

Prešlo je dvajset let. Revolucija je pregnala večino francoskih plemenitašev v tujino. Med tistimi, ki so morali zbežati, je bil tudi marki de Saint-Gervais. Ko so spet nastopili mirni časi, se je vrnil v Pariz, a popolnoma obubožan. Zelo se je bil postaral v teh dvajsetih letih. Prišel je nazaj, da bi si s sodnijsko pravdo spet pridobil svoja velika posestva, ki so jih bili za časa revolucije odvzeli. Toda take pravde so veljale mnogo denarja, tega pa on ni več imel. Zaman se je obračal na stare prijatelje, ki jih je bil nekdaj sam podpiral: obljubljali so mu mnogo, toda dali mu niso nič.

Nekega dne je ves obupan sedel v svojem bornem stanovanju, kar se ustavi lepa kočija pred vrati. Izstopil je mlad mož, ki se mu je videlo, da je bogat. Potrkal je na markijeva vrata. Ta je šel sam odpret, zakaj že dolgo je bilo tega, kar je bil odslovil zadnjega služabnika. Neznanec je najprej vprašal, ali ima čast govoriti z markijem de Saint-Gervaisom. Ko mu je ta odgovoril, da je to on, ga je mladi mož ostro pogledal.

— Gospod, mu je dejal, potem ko sta se nekaj časa pogovarjala, vem, da rabite mnogo denarja, da zmagate v pravdi za svoja velika posestva. Jaz sem eden najbogatejših pariških trgovcev. Prišel sem, da vam stavim vse svoje premoženje na razpolago.

— Dragi gospod, je odgovoril marki, ki ni vedel, kaj naj reče od silnega začudenja, ne vem, kako pridem do tega.

— Imenujem se Avgust, je odvrnil trgovec, ali se me še spominjate?

Marki se je zamislil, toda ni se več spominjal dogodka z malim prodajavcem šivank na bulvarju. Tedaj ga je trgovec spomnil na zlatnik, ki ga je bil dal siromašnemu cestnemu prodajavcu.

— Ta dar ste dobro naložili, gospod, je nadaljeval. Z njim sem začel novo trgovino, ki mi je mnogo več nesla kakor prva. In s tem dobičkom sem potem trgoval dalje. Z delom in vztrajnostjo sem si pridobil zelo veliko premoženje. Prosim, da ga sprejmete, popolnoma vam je na razpolago. Saj dolgujem vse vam, ki ste me rešili moje revščine.«

Marki je sprejel denar, začel je pravdo in kmalu je dobil nazaj svoja posestva, ki jih država še ni bila prodala. Danes je njegova rodbina prav tako bogata, kakor je bila nekdaj.

(Prevedel P. V. B.)

Zajčku Janezku se je sanjalo . . .

Velikonočna zgodbica

»Koliko dela imam letos s piruhi,« je tožila mati zajklja. Pridno je likala hlačke in jopiče svojih otrok in si z modrim predpasnikom brisala pot s čela. »Pa tudi kokoši tako počasi prinašajo jajca v prodajo. Do sedaj se je oglasila pri nas le ena«. Očka zajec si je s pipo popravil brke in dejal z dobrodrušnim basom: »Nič ne skrbi, ljuba mamica, vsi ti bomo pomagali pri barvanju piruhov. Čim pridejo otroci iz šole, pričnemo z delom. Jaz in Janezek bova medtem zmešala barve. Jaaa-nezek . . . Jaaa-nezek!« je poklical skozi okno.

Janezek pa je lenaril na pomladanskem soncu in sanjal. Njegova dol-

ga ušesa so kaj dobro čula očetov glas, toda delo mu je presedalo. Urnih skokov je smuknil pod lesko in se potuhnil v reso. Ko pa ga je premagala lakota, se je priplazil h kosilu. Očka ga je temeljito zlasal.

»Kje si se pa potepal, ti lenuh, ti?« ga je karal.

»Tako po kosilu pričnemo z delom, gorje ti, če se zopet kam izgubiš!« — Boječe se je splazil Janezek na svoj prostor. Jed mu ni teknila. Po obeđu pa so barvali jajca rdeče, rumeno, modro. Nekatera jajca so imela lepe sličice. Najboljša so bila čokoladna ali iz sladkorja. Za najbolj pridne otroke so pripravili piruhe z malim steklenim

okencem, skozi katero se je videlo v sredino. Mamica zajklja je izgotovljene piruhe lepo previdno vlagala v koš, da jih Janez ponese v mesto naprodaj. Prihodnje jutro je očka naložil Janezku koš na ramo ter dejal zelo resno: »Ti pojdi s tem košem naprej, ko bodo ostali piruhi gotovi, pridem za teboj. Torej, le urno!«

Janezek je hitel, kar so ga nesle noge. Kmalu je omagal pod težo koša in si dejal, ta lenuh: »Malo počitka ne bo škodovalo, saj ne morem več dalje!« Prislonil je koš h drevesu. S prednjimi tacami si je skopal v zemljo malo vdolbino in udobno legel vanjo. Z gobčkom je oprezno njuhal okrog sebe. — Ker ni opazil nikake nevarnosti, je zamizal in zasmrčal. Pomladansko sonce ga je ljubeznivo božalo po kožuščku in si mislilo: »Ti si pravi ptič. Očka te je poslal v mesto s piruhi, otroci že težko čakajo nanje. Ti pa tu spiš! Čakaj, pretkanec, jaz ti že pokažem!« Smehljaje se, je sonce skrilo svoje žareče lice za košato bukev. Janezek je ležal v temni senci in zeblo ga je. »Mar je že zima? In sneg? je premišljeval in v sanjah odprl oči. Vse je bilo belo okrog njega...

Nenadoma zagleda pred seboj velikansko belo zver, ki začudeno gleda vanj.

»Kdo pa si ti,« ga slednjič vpraša. »Kaj takega, kakor si ti, nisem še nikdar videl.«

»Jaz sem velikonočni zajček. Ime mi je Janezek.«

»Velikonočni zajček? Kaj pa je to? Tega še nisem nikoli slišal!«

»Mi prinašamo otrokom za Veliko noč piruhe. Tu poglej! V košu jih imam. Toda nisi se mi še predstavil!«

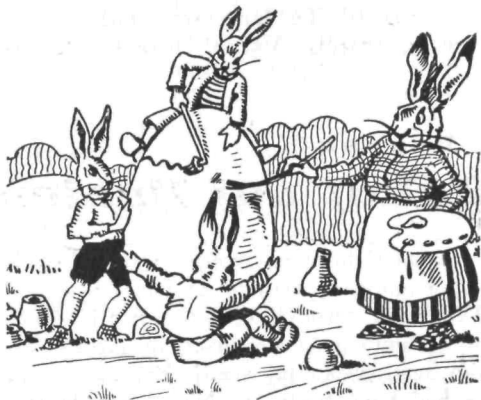
Zdajci je zver sedla na ledeno skalo in se tako krohotala, da se je z obema tacama držala za trebuh.

»Nisem se ti še predstavil? Ti pritlikavec v kožuhi! Jaz sem severni medved, strah in trepet živalim in celo ljudem!«

»Ljudem«, se začudi Janezek, »saj tu ni nič ljudi, kaj naj pa jedo, kje naj pa stanujejo?«

»Pojdi z menoj, jaz ti jih pokažem,« de medved in caplja počasi pred Janezkom, ki si je zelo radoveden nprtil koš s piruhi in mu sledil.

Ko sta prišla izza velike ledene gore, sta zagledala kopico ljudi, oblečenih v dolge kožuhe in v visoke škornje iz kože morskih psov. Celotroci so bili tako oblečeni. Vsi vprek so se gnetli okrog velikega morskega psa, ki so ga

bili pravkar ujeli. Zdaj pa zdaj si je kdo izmed njih odrezal kos slanine in jo jedel, kakor pri nas sladčice.

»Kje pa smo prav za prav, gospod medved? To je čudovita dežela, kjer žive taki ljudje v kožuhih!« je dejal Janezek.

»Na Grönlandiji smo in ti kožuharji so Eskimi.«

Janezek, ki je bil zelo radoveden in nekoliko kratkoviden, kakor vsi zajci, je stopil bliže. Zdajci ga Eskimi zagledajo in prihite trumoma k njemu. Vsi bi radi videli to čudno bitje.

»Z bogom,« reče medved »le glej, da se srečno vrneš domov!«

»Zakaj pa bežiš, dejal si, da se te ljudje boje.«

»Preveč jih je, ubili bi me,« odgovori medved.

»Jaz se tudi bojim,« zavpije Janezek, ki je bil zelo bojazljiv.

Medtem pa jo je medved že urnih nog odkuril.

Janezek se je potuhnil, samo velik koš je štrlel v zrak in na vrhu se je svetilo:

rdeče, rumeno, modro. Tega Eskimi še niso nikdar videli. Drug za drugim so jemali v roke piruhe in jih metali sem ter tja. To je bilo veselja in zabave. Vsi so hoteli imeti te ljubke, pisane žoge. Jajca so padala na led, se razbila, pohodili so jih in že je bil koš popolnoma prazen. »Moji piruhi,« je tarnal Janezek ves v strahu. »Moji lepi, pisani piruhi. Kaj poreče očka?« »Pozno si se spomnil na to, kaj porečem jaz, zelo pozno! Tu lenuhариš pod drevesom in smrčiš. Vstani, hitro!«, je za-

kričal oče zajec. Tedaj se je Janezek prebudil. Zagledal je pred seboj očeta. Naprtil si je urno koš, v katerem so bili še vsi piruhi, kakor jih je bila mati naložila. Manjkal ni niti eden! Tiho je Janezek korakal za očetom. Le enkrat je dejal boječe: »Oče, saj nisem spal, bil sem v deželj brez piruhov.«

»Ne govori budalosti... sanjalo se ti je.« Janezek je molčal. Zagotovo pa le ni vedel, ali je bila resnica ali le — čudno grozne sanje?...

Po Petru Filiusu — Sl. Turkova

Dravski

Zakaj naj ljubimo Koroško?

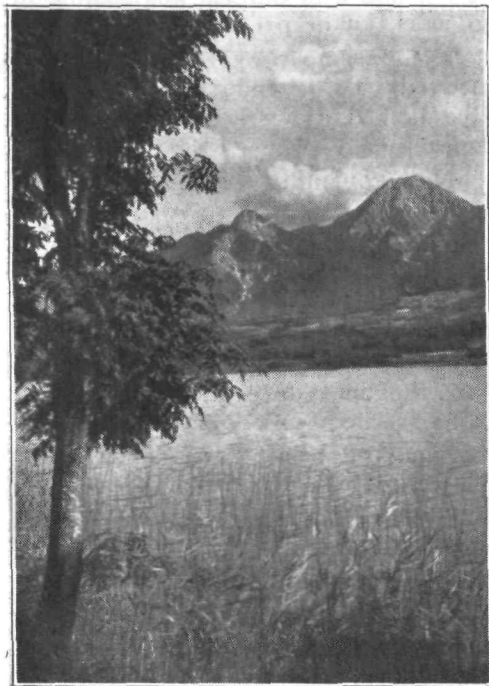
Kmet ljubi svojo zemljo. Skrbno jo goji in obdeluje, s svojim znojem jo zaliva. Tudi vsak narod ljubi svojo zemljo. Tudi mi ljubimo našo slovensko in jugoslovansko zemljo. Na tej zemlji živi naš narod že nad tisoč tristo let. Mnogo več je bilo nekda j naše slovenske zemlje, a kar je je

še slovenske, te si ne pustimo vzeti. Naša je, draga nam je, ljubimo jo z vsem srcem, ohraniti jo hočemo, in če treba, jo hočemo tudi braniti! Nemec pravi: Kdor svoje domovine ne časti in ne brani, svoje domovine ni vreden!

Mi pa hočemo ljubiti v s o našo zemljo. Slovenska zemlja pa se ne neha vrhu Karavank, namreč sega do vrh Dobrača, do vrh Magdalenske gore in do vrh Svinje planine. In to našo zemljo severno od Karavank ljubimo z istim ognjem kakor ono južno od Karavank. Naravno, saj ni vzroka, da bi delali razliko, ker je to tudi naša zemlja! Slovenske koroške gore: Obir, Peca, Dobrač, Svinja planina nam morajo biti ravno tako ljube in drage kakor Storžič, Stol, Triglav, Grintovec. Lepa koroška jezera: Baško, Klopinsko, Vrbsko, nam morajo biti ravno tako ljuba in draga kakor Blejsko in Bohinjsko jezero. Lepa in rodovitna ravnina med Celovcem in Velikovcem, takozvana Celovška ravnina, je slovenska zemlja in nam mora biti ravno tako pri srcu kakor rodovitno polje med Kranjem in Ljubljano.

Svet in drag nam je vsak košček slovenske zemlje, sveta in draga nam je tudi naša lepa koroška slovenska zemlja!

Pred nesrečnim plebiscitom 10. oktobra 1920. je službovala eno leto v Slovenskem Korotanu mlada učiteljica, doma iz Goriškega. — Ah, kako je bilo tedaj prijetno na Koroškem, tisto leto pred plebiscitom! Šola,

Baško jezero z Jepo v ozadju

na Koroškem, potujočevalka slovenskih otrok, pravi rabelj in grobokop slovenstva, je bila tedaj res prava narodna šola! V koroški šoli, v kateri učitelj že z osemletnimi otroci ne govori več slovensko, je bilo tedaj vse slovensko! »Vse slovensko!« Kaj to pomeni, razume le oni, ki ve, da je v koroški šoli naš slovenski jezik preziran in zaničevan, ki ve, da se v koroški šoli ne sme peti slovenska pesem, marveč samo nemška, in da je slovenskim otrokom celo v odmorih pod kaznijo prepovedano slovensko govoriti! Tedaj je veljalo res za slovenski jezik na Koroškem: »Na svoji zemlji svoj gospod!« A kako hitro je minulo! Minulo je kakor lepe, prijetne sanje. Za kratkim dihom pomladi je nastopila zopet zima in burja in mraz!

Po nesrečnem 10. oktobru 1920 je tudi ona učiteljica iz Goriške morala zapustiti Koroško, a lepe slovenske koroške zemlje ni mogla pozabiti. In pisala je svojim znanecem na Koroško: »Ne morete si misliti, da je mogoče tako ljubiti, skoraj oboževati kakšen kraj in ljudi, kakor ljubim jaz Koroško in ljudi, v katerih sredi sem se počutila kakor doma. Tako rada sem jih imela in ne morem jih pozabiti. — Spominjam

se na one dni z nekako pobožnostjo. Vsaka stezica, vsak gozdiček, vse one krasne jutranje in večerne zarje se mi zde kot lepe sanje, ki jih človek, žal, ne more več pričarati. Mogoče si mislite, da so to le besede, a ni tako. Kar naenkrat se včasih spomnim na ono kratko pot čez grič v S. Prav z vsem srcem si zaželim, da bi zopet poklicala brodnika, da bi me prepeljal čez one hitre dravske valove. — Sinoči sem zopet sanjala o Koroški. Zjutraj sem mislila, kako rada bi poletela na Koroško in kogar znanih bi prvega srečala, bi mu padla okoli vratu in se mu razjokala na prsih in sama bi ne vedela, ali naj bi bile to solze žalosti ali veselja.«

Nemci smatrajo danes Koroško, celo Koroško za »nemško zemljo«, imenujejo jo »nemško obmejno deželo«, »predstražo nemškega naroda«. Toda, mladina slovenska, pomni, da je Slovenska Koroška naša, slovenska zemlja, ne pa nemška. Saj je bila nekoč cela Koroška slovenska in še danes imenujejo ljudstvo na Solnograškem Koroško »das Windische Land« t. j. Slovensko deželo. Pač v spomin na one čase, ko je bila res cela Koroška še »Slovenska dežela.«

(Dalje prihodnjič)

Arnošt Adamič

Deček iz sirofišnice (Povest)

Vso dolino je zakril dim. Po eni uri je bil napad odbit, Italijani so se umaknili, njihovo topništvo se je pa razljutilo in razbijalo do pozne noči.

V kaverni Ferdinand, ki je bila izkopana kakih pet metrov v zemljo, je četovodja Kösel klical imena vojakov, kajti nekaj jih je ostalo mrtvih v jarku.

»Pečnik!«

»Tukaj!«

»Janež!«

»Na dopustu pri nebeškem Očetu.«

»Naj v miru počiva! — Mikec!«

»Tu«, se je krepko oglasil Tonek in spustil debelo uš, ki jo je staknil za vratom, v umazano, iz tal pronicujočo vodo. Ob dimastem svitu petrolejke, ki jo je bila ne preveč umetelno napravila okorna roka iz konzervne škatle, je Kösel prebiral imena, tu pa tam je napravil križ na umazan list beležnice: kogar ni bilo v kaverni, je ostal razsekan v jarku. Včasih je hebnila granata pod podzemni vhod, da je silni pritisk razstrelbe ugasnil sajisti plamenček. Tedaj je objela neprodirna tema te žive mrliča...

Oddahnili so se, kadar je spet zagorel plamenček: majhen je bil, a bil je znak življenja.

»No, Mikec, kako ti je pri srcu sedaj, ko si krščen?« ga je pobaral Bolte, ki je bil doma nekje od Kamnika. »Čemu si silil z nami v to pekel, sedaj si menda sit.«

»Ni mi žal, zadovoljen sem.«

»Hehe, hvala lepa za tako zadovoljnost.«

»Res. Glej, Pepe, tu v bojni črti so najrazličnejši ljudje: kmetje, delavci, uradniki, učitelji, zdravniki, kaj vem — študirani — ljudje, a vsi delamo eno — branimo domovino. Jaz jo branim ravno tako kakor ti ali kdo drugi, čeprav nimam šol. Enak sem drugim. To je tisto, radi česar sem zadovoljen, saj moje življenje do sedaj ni bilo nič prida.«

Bolte se je namrdnil:

»Veš kaj, veš kaj, rajši berač na cesti, kakor grof v tej moriji. Mir je le mir, se boš že še naučil. Beži no, saj si še cel otrok, pa take stresaš. Ali bi bil rad junak z zlato medaljo?«

»Kako pa da imaš ti medalje, ali so ti jih kar tako dali?« Bolte se je v zadregi počohal pod pazduho.

»Tisto ne! Lahov ne morem, kadar koga zavoham, mi zavre kri, da sem kakor lev. Kako bi tudi ne bil! Kdo jih je pa klical sem? Našo zemljo naj nam puste v miru, tudi mi po njihovi ne vprašamo. Če bi šlo po mojem, bi stopil tja doli in dejal: Pojdimo vsak na svojo stran, lepo domov za peč in gotovo bi jih šlo sto od sto. Pojdi, pojdi, zaspí, meni se ne ljubi govoriti. Naj vzame vrág to godljo, saj včasih še

sam ne vem, čigav sem.« Razdvojen sam s seboj se je zleknil na desko, ki je bila podprta z dvema kamnom, da ni ležala v vodi; noge je zarinil v vrečico za pesek, da mu niso zlezle v vodo in z rokami pod glavo je zaspal. Tonek je storil isto, zaspati pa ni mogel. Poslušal je bobnenje zemlje, smrčanje tovarišev in lovil misli, ki so mu motovile po glavi. Lačni želodec se je oglašil, zato je iz torbe privlekel kosček žagovnatga komisa in ga grudil z zobmi... Spomini so prihajali z vseh strani, sami žalostni, neveseli spomini. Z odprtimi očmi je strmel v plapolajočo medlo leščerbo. In prikazal se je trpeči obraz Logondrov, na katerem se je odražalo tiho očitjanje.

»Gospodar, nisem pozabil, nisem pozabil, malo potrpi, da pride moj čas,« je mrmral v spancu, ki je objel trudne možgane.

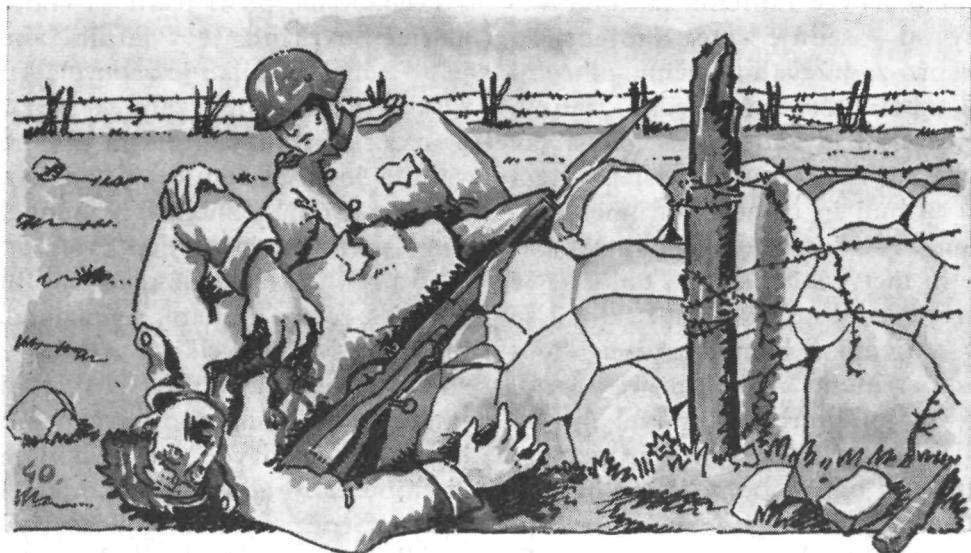
»He! Tvoj čas je že prišel, na vrsti si za stražo,« ga je dramil četovodja. — »Moraš, Mikec, ven, malo nas je ostalo. K vhodu se stisni in včasih poglej k predstražam, da nas ne bo Lah presenetil. Kadar bo preveč streljal, se skrij v kaverno, drugo že veš.«

Tonek se je previdno splazil čez speče tovariše in zamenjal Pečnika. Vlažno ozračje je smrdelo po ekrazitu. V dolini proti Gorici so se užigale rdeče, zelene in bele rakete, peketale so puške in rjule granate: tam je valovala še vedno bitka, a tudi tu je orgljal Lah, da je pohajala Tonku sapa. Skoro vedno se je moral tiščati v vdolbini ob vhodu, le včasih je šinil kak korak naprej, se vrgel na trebuh in zapičil oči v

temo pred seboj; potem je odskočil nazaj ... naprej ... nazaj ... bog ve kolikokrat.

Naslednjo noč so morali Tone in še štirje drugi na poljsko stražo nekaj sto metrov čez ovire proti sovražniku. Vodil jih je desetnik Žika. Polnočno ozračje je bilo pokojno, ko so se sklonjeni tiho plazili navzdol, da izmenjajo tovariše so-

ki je iz nasprotnikove črte blisknil v temo, kakor bi se predramila zver v džungli. K sreči jih ni takoj pogodil. Nekaj skokov in težko sopeč so obležali za nizko ogrado iz kamena, ki jo je zgradila straža sosednje čete. Tonek je legel na hrbet, da je gledal proti lastnim jarkom in opazoval šop žarometove svetlobe: pošastno je vrtala v noč

sednje čete, ki so čuli do te ure. Brez šuma so lezle črne sence v dolino. Tonetu je nemirno utripalo srce, tako blizu sovražnika še nikoli ni bil. Razkopana tla so zevala, nerodno je stopal skozi raztrgane žične ovire. Mislil je, da bo šlo vse po sreči, a se je že skoro na cilju zapletel v žico, lovil nekaj časa po zraku, se v temi opotekel v drug kup žice in tedaj je tako zaprasketalo, da jih je morala slišati italijanska prednja straža. Desetnik je pridušeno zarobantil in siknil v dunajski nemščini:

»Sedaj pa hitro, nas že imajo!«
Zadnje besede so veljale žarometu,

in se slednjič ustavila baš na njih. Vsa bližnja okolica je bila tako ostro osvetljena, da je razločil najmanjšo podobnost pred seboj. — Okolu njega so vsi molčali in se stiskali k tlom. Tonek je slutil, da se na tihem vsi jeze nanj. S svojo nerodnostjo jih je spravil v smrtno nevarnost, zakaj vsak hip se lahko usuje toča in po njih bo.

Desno in levo so se oglašali izgubljeni streli, je prižvižgala kaka krogla in se sprožila v daljavi zelena raketa v lepo in mirno noč. Žaromet se še vedno ni odmaknil. Nenadoma je završal nad stražo italijanski šrapnel in se razpočil nad

njihovimi glavami, da so žareče krogle zletele v razmetano žičevje, kakor bi vrgel prgišče graha. Za njim drugi, tretji... peti, vedno bliže; slednjič je udarilo več krogel v sredo straže. Ena je odletela od Tonkove železne čelade, poleg nje-ga pa je Bolte zastokal.

»Ali si ranjen?«

»V desno stegno sem, au...!«

Bilo je več ranjenih in eden mrtev od sosednje čete. Ranjenci so hrabro zadrževali bolečine, nihče ni zastokal, da se ne bi izdali. Italijan je streljal in zadel na slepo srečo, še nekaj šrapnelov je poslal, potem pa utihnil in usmeril žaromet drugam. Proti jutru so privlekli ranjen-ce in mrtveca v jarke. Tonku se je mrtvec zdel nekam znan; sklonil se je k njemu. S komolcem mu je ob-risal strnjeno kri z lic in se zdrznil — bil je šofer Jože, mrzel in trd. Globoko pretresen mu je zatisnil steklene oči in odmolil molitev za dušni mir dobrega znanca. Strgarju je sporočil žalostno vest, sam pa je bil zelo potrten. Še nikoli ga ni smrt tako pretresla. Dva meseca je bil pri četi, marsikakega mrtveca je že videl, a bili so mu vsi tuji. Jože je bil pa del njegove mladosti.

Sedel je v kot in se zamislil. Kako je mogoče, da se ljudje tako sovražijo in pobijajo? On, na primer, sovraži samo enega — Pičina; Bolte pravi, da jih pobija zato, ker bi drugače oni njega. Naša vojna da je pravična, ker branimo svojo zemljo. No, prav, ampak je tu Štefka — žid iz daljne Poljske. Vsak dan pisari pisma ženi in je ves srečen, kadar govori o njej, o rdečeličnih otrocih, o polju in gozdu. — Potem

je tu poročnik Peters — Nemec iz Linca. Žika... Za kaj se tudi ti bore in še tako hrabro? Stradajo, prenašajo težave, a vsi hrepene domov, saj sliši njihove pogovore. Kadar se pa oglasijo topovi, pozabijo na dom in so samo vojaki — ljudje brez duše. Z mislimi se je zgubil na pota, ki so se vedno bolj motala, in slednjič zadremal...

Nenadoma, proti jutru... alarm, alarm! Sovražnik je v jarkih! Šinil je po konci, po žilah je zadržela kri, zgrabil je puško in pozabil na tistega Tonka, ki je pred kratkim domneval, da je drugačen kot drugi. Naprej! Skozi ozki izhod se niso mogli hitro pretlačiti in preden so ga dosegli prvi, je že zletela med nje italijanska ročna granata, se razletela in morila. Divji kriki — avanti — so se razlegali iz jarkov sem, Italijani so jih neopaženo zavzeli, pobili straže in drveli proti vhodom, metajoč vanje granate, kakor jajce velike. Strašno razdejanje so povzročile. V kaverni so pokale granate in rušile po tleh tovariše. Tonek je čutil vroče puhe in slišal koščke železa, ki so frčali vse navzkriž. — Stokanje in tulenje ranjenih je bilo čalo njegove živce, da je podivjal. Zgrabil je granato, se ril naprej, izpulil netilno vrv iz granate in jo zagnal proti vhodu, ki ga je zasedel sovražnik. Divje je zatulil:

»Fantje, naprej, za menoj! Hura — hura — po njih!« in metal in streljal in bil s kopitom po sovragu. Sam ni vedel, kdaj, mahoma se je znašel v jarku, za njim nekaj tovarišev in vsi so tako udrihali, da se je zamajala živa stena napadalcev in se razpršila nazaj čez jarke.

»Hoj! Na pomoč komendantovi kaverni!«

Kakor nevihta so pridrveli tja, se zagozdili v gnečo, ki je metala bombe in granate v vhod. Mlad Italijan se je z revolverjem v roki obrnil proti Tonku. Ta je pridrvel, mu ga zbil iz rok in zamahnil s kopitom po njem. Italijanček, za vratom rdeč ko čizek, ga je prestra-

šeno pogledal, tiha prošnja je zažarela v njegovih očeh, bolest in brezmejen strah sta se začrtala v njegova lica. Hripavo je zakričal:

»Mamma mia! Mamma mia!«

Nikdar več je ni videl. Pred kaverno je obležal z razklano glavo. Napad je bil odbit, Tonek slavljen in predlagan za veliko srebrno medaljo...

(Dalje prihodnjič.)

Franjo Čiček

Zgodbe o Tijeku Kijeku

9. Tijek uči voziti grajsko kobilo

Grof je imel med drugimi tudi mla-do žrebico Cilo. Cila je bila čedna triletna kobila, le to napako je imela, da je pri kovanju metala dedce po tleh in da je vprežena v voz kaj rada zavila s ceste na vsako dvorišče, ki je bilo odprto.

Prigodilo se je nekoč, da je vozil s Cilo grajski kočijaž grofa v mesto. Ko vozita skozi vas in prideta do neke hiše, kjer so baš obhajali gostijo, zavije Cila urno skozi odprto in okrašeno dvorišče med svate. Svatje so osup-

nili, meneč, da se je pripeljal grof na gostijo, čeprav ga niso vabili. Toda v krvi jim je bila stara slovenska gostoljubnost in starešina ter ženin sta z velikimi pokloni vabila in vlekla grofa za mizo, akoravno je ta nekaj besedičil o navihani mrhi in neumnem kočijažu.

Reč se je tako končala, da je grof proti svoji volji in veselju ostal nekaj časa med svati v veliko radost Cile in še v večjo radost kočijaža, ki je med tem urno praznil kozarce.

Z veliko jezo je nato ukazal grof voziti nazaj v grad in kočijaža sploh ni več pogledal. Svatje pa so bili sedaj

še bolj prepričani, da se je nalašč pripeljal na njihovo gostijo, čeprav ima sam doma dovolj jesti in piti, samo da je tukaj zastoj nasitil in napojil svojega kočijaža.

O tem dogodku je tudi zvedel Tijek. Ko je grof renčaje odšel v svoje sobe, je stopil h kočijažu, ki je ves obupan in preplašen stal pri hlevu, ter mu rekel:

Nič se ne boj in poslušaj me! Tako j zopet skrivaj napreži Cilo. Peljem se s teboj in jo naučim, da ne bo nikoli več zavijala na tuja dvorišča.«

Kočijaž je sicer nezaupno motril nekaj časa Tijeka. V strahu pa, da se mu v bodoče zopet pripeti kaj sličnega in da še izgubi službo, je privolil.

Na skrivaj se torej odpeljeta Tijek in kočijaž zopet proti vasi. Tu pa skoči Tijek z voza in brez vsakega pojasnila teče urno v hišo k svatom in godcem. Le to še naroči kočijažu, naj čez četrte ure v naglem diru privozi za njim mimo hiše. Na svatbi so Tijeka dobro pogostili, vedoč, da včasih zagode grofu kakšno žaltavo.

Ko preteče četrte ure, vzame Tijek velikansko brezovo metlo in se skrrije za plot. Kočijaž je čakal med tem časom pred vasjo, ker ni vedel kaj počenja Tijek, in je ob določenem času pognal. V tem hipu pa pride za njim sam gospod grof, ki je opazil, kako sta izginila Tijek in kočijaž z vozom. Oči so mu kar bliskale in brada se mu je tresla. Kočijaž je prebledel kakor stena, vendar pa je imel še toliko poguma, da je urno razložil grofu namen vožnje.

Ko je spoznal grof, da imata dobro voljo, odpraviti Cili njeno napako, se je potolažil in celo sam prisedel na voz, da vidi uspeh Tijekovega pouka.

Kočijaž požene v dir. Ko privozita do omenjenega dvorišča, kjer se vesele svatje, hoče kobila zopet zaviti med nje. V tem trenutku pa plane izza ploga Tijek in lopne z metlo kobilo z vso silo po glavi. Učinek je bil imeniten. Kobila se Tijeka nazarensko prestraši, potegne na drugo stran in hop — preko potoka. Kočijaž in grof sta seve pri tem nenavadnem poskoku zletela z voza naravnost v vodo. Hujše nesreče ni bilo. Pač pa sta Tijek in kočijaž tisto noč pihala kašo.

Na svatovščini se je zabava podvojila in še dolgo potem so govorili,

kako se je grof kopal pred svati. Cilo pa je potlej res srečala pamet. Zato se je grof kmalu spet sprijaznil s Tijekom in kočijažem.

10. Tijek z mrtvim hlapcem

Nekoč se je zgodilo, da je grajski hlapec Urh, ki je silno rad jedel in bil še vedno lačen, nenadoma umrl. Zvečer sta s Tijekom pospravljala po hlevu, kar nenadoma Urha zadene kap, zvrne se po tleh in bilo je po njem.

»Kaj bi sedaj na noč z njim?« si misli Tijek.

»Ali ni mogel, nespamet, podnevi umreti, če je že hotel?« A hitro jo pogrunta. Napreže kočijo, naloži Urha na voz in hajd z njim dolj na farno pokopališče. Tam ga zanese pred mrtvašnico in ga lepo posadi pred vrata.

»Noter ga ne morem, ker so vrata zaklenjena, pa saj ne bo ušel,« modruje Tijek in se odpravi domov.

Drugi dan je bila nedelja. Že na vse zgodaj so prihajale pobožne ženice k prvi maši. Ker pa drži cesta tik mimo mrtvašnice, so kajpada opazile čudnega gosta, sedečega pred mrtvašnico. Strah in groza sta jim stopila v kosti in mozeg. Urnih krač so jo udrle nazaj in naprej in v kratkem se je pomikala pravcata procesija, na čelu ji najpogumnejši, pred pokopališče. Tam so oddaleč opazovali mrtvega Urha in eden ga je spoznal.

»To je pa Urh z graščine,« vikne.

»Saj res. Bržčas se ga je sinoči nalez, pa ni vedel, kod kolovrati, in je tukaj zaspal,« so modrovali ljudje. Hipoma jih je minil strah in pristopili so bliže.

»He, Urh, nadloga pijana, vstanil!« so kričali nanj. Toda Urh se ni ganil. Nekdo ga je potresel za rame. Tedaj pa se Urh zavalj po tleh. Sedaj so spoznali, da je res mrtev. Hitro je skočilo nekaj možakov k župniku, potem so spravili Urha v mrtvašnico in ga naslednji dan pokopali.

Tijek pa je razlagal pogrebem takole: »V soboto zvečer si je Urh zaželel, da bi umrl, ker je bil od sile lačen. Šel je na pokopališče, sedel pred mrtvašnico, priporočil dušo Bogu in izdihnil. Amen. Če vam je, ljudje božji, slabo na svetu, napravite tudi vi tako!«

Ali se je kdo ravnal po Tijekovem nasvetu, nam ni znano. On sam se ni.

(Dalje prihodnjič.)

Zastavice za brižne glave

1. PESMI

Dijak Mirko se je naučil na pamet 15 pesmi:

Gestrin: Balada o prepelici.
Prešeren: Povodni mož.
Svetličič: Ukleti graščak.
Gangl: Bela Krajina.
Jenko: Zaklad.
Vilhar: Ljudmila.
Aškerc: Čaša nesmrtnosti.
Murn: Vrnitev.
Kette: Na očetovem grbu.
Župančič: Kovaška.
Levstik: Čvilimožek.
Vodnik: Ilirija oživiljena.
Stritar: Na Jenkovem grobu.
Valjavec: Danici.
? ? ?

Katera je 15. pesem?

(Odberi iz vsake prejšnjih vrstic v izvestnem redu po eno črko. Črke združi po vrsti tako, da dobiš ime pesnika in naslov pesmi!)

2. DOPOLNILNICA

V O bojevnik.
. V O mladinski list,
. . . V O moško ime,
. . . . V O kraj na Gorenjskem,
. V O obhod,
. V O mesto v Drinski banov.

Namesto pik vstavi črke:

A A A Č Č D D D D E
E E E E I J J K K L
M N N P R R S Š V Z

3. KVADRAT

	I.	II.	III.
1	A	A	A C E
2	I	■	I ■ I
3	K	L	L N O
	O	■	O ■ P
	P	P	R R U

Vodoravno:

- domača žival
- pekovska potrebščina
- mesec

Navpično:

- reka
- trud
- moško ime

4. DIAMANT

				II					
				A					
			I	A	A	B	III		
			C	C	C	Č	Č		
		D	E	E	E	E	E		
E	I	I	I	J	J	K	K	K	
	L	L	N	N	O	O	O		
		P	R	S	T	V			
			V	V	V				
				Ž					

Vodoravno: 1. predlog, 2. število, 3. drevesni plod, 4. turški vojak, 5. kraj na Koroškem, 6. zob, 7. seznamek cen, 8. borba, 9. soglasnik.

Navpično: I. kraj v Dravski banovini, II. praznik, III. davščina.

REŠITEV UGANK IZ 6. ŠTEVILKE:

- Krog: Vsak je svoje sreče kovač.
- Besedna uganka: gaz, Ela, gazela.
- Čarobni kvadrat: log, cko, gol.
- Gorenjski par: Radovljica, Mojstrana.
- Zamenjalnica: pustni torek.
- Premene: krona, koran, orkan, narok.

Vseh šest ugank so pravilno rešili: Vida Jagodičeva, Zdenka Jerškova, Milčš Babič, Andica Furlanova, Judita Laurenčičeva, Joško Kranjc, vsi iz Ljubljane; Gustl, Lilijan, Marjan in Branko Rosinovi iz Brežic; Ivan Svoljšak iz Doba; Božica Roševa iz Dola pri Hrastniku; Inka Canderjeva iz Hrastnika; Jelka Suchyeva iz Kranja; Milojka Končarjeva iz Litije; Danka in Samo Pečarjeva; Tugo Kosčr, Dušan in Boris Dernovškova, Jelka Rožičeva in Milica Šemeteva, vsi iz Maribora; Irena in Maks Hribovškova

iz Motnika pri Kamniku; Franci in Mirko Ostrožnikova iz Polul pri Celju; Vida Kovačičeva in Tanja Čučkova iz Ptuja; Anton Debevec iz Rakeka; Zlatica Jugova iz Studencev pri Mariboru; Erika Regorškova in Marija in Marta Hrašovčevi, vse iz Šmarja pri Jelšah.

Velikonočne nagrade!

Ugankarji — pozor! Med tistimi pridnimi »Zvončkarji«, ki bodo pravilno rešili vse štiri uganke v tej številki, bo to pot žreb izbral tri nagrajence, ki dobe vsak po eno lepo mladinsko knjigo iz založbe Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Torej — pridno na delo in v boj za srečo!

Stric Matic s košem novic

Belgijski kralj Albert I. se je dne 17. febr. smrtno ponesrečil. Odpeljal se je s svojim avtomobilom na izlet v okolico mesta Namurja. Tam je izstopil in šel peš na bližnji

hrib, dočim je šofer čakal v vozu. Ker ga pa ni bilo dolgo nazaj, je obvestil šofer oblasti in orožništvo, ki je našlo kralja v nekem prepadu — mrtvega. Padel je bil s strme pečine in se ubil. Vest o nesreči junškega in priljubljenega vladarja je izzvala zlasti v državah, ki so bile združene v svetovni vojni, splošno sočutje, ker je baš hrabra Belgija morala — poleg Srbije — prenesti največ žrtev.

Po velikem pokojniku je zasedel belgijski prestol njegov 32 letni sin kralj Leopold III., poročen s švedsko princeso Astrido. Mlada kraljevska dvojica ima sinčka prestolonaslednika Balduina in hčerko Jozefino.

Z največjim parnikom, ki bo v kratkem dograjen, se ponaša Francija. Ladja se imenuje »Normandie«. Dolga je 311 metrov in široka 36 metrov, tehta pa 75.000 ton in bo vozila kot prekooceanski parnik med Ameriko in Evropo.

Najvišjo ceno, ki jo je sploh dosegel na svetu kak pes, je plačal bogat Američan neki angleški gojiteljci plemenitih psov za njenega kodra. Za to žival, ki je res lepa, je prejela omenjena gospa vsoto 3500 dolarjev, kar je v našem denarju okrog 150.000 dinarjev.

Nov višinski rekord so začetek februarja dosegli trije ruski znanstveniki. Vzpeli so se 22.000 m visoko, kakor so brezžično sporočili iz balona. Potem pa ves dan ni bilo o njih več glasu. Drugi dan se je izvedelo, da so drzni raziskovalci treščili 150 km vzhodno od Moskve na zemljo in se ubili. Vzrok katastrofe je bil vihar, ki je gondolo odtrgal od balona. Pri padcu so se skoraj vsi aparati in merilne naprave razbili, zato najbrž novi rekord ne bo uradno priznan. Dosedaj so se dvignili: l. 1927. H. C. Gray 12.950 m visoko, l. 1931. Piccard 15.780 m, l. 1932. Piccard 16.500 m, l. 1933. Rusi 19.000 m, l. 1933. Settles 17.500 m, l. 1934. Rusi 22.000 m visoko.

*

V južni Afriki je reven farmar, ki je iskal zlahodne kamne, našel diamant, ki tehta 725 karatov. Seveda so se takoj oglasili bogati ljudje in mu stavili krasne ponudbe. Končno ga je prodal za 30.000.000 dinarjev (30 milijonov). Ta diamant je sedaj največji na svetu.

*

Dva ameriška profesorja sta pred kratkim iznašla fotografični aparat, ki napravi v eni sekundi 4000 fotografičnih posnetkov.

*

Pred 520 leti je naš narod pod Krnskim gradom na Koroškem zadnjikrat ustoličil svojega vojvodo po staroslavnem običaju in v narodnem jeziku. Ernestu Železnemu je 18. marca l. 1414. izročila slovenska Koroška poslednjikrat sama iz svojih rok vojvodsko čast, dolžnost in pravico...

»Zvončkarji«, preberite spoštljivo in pazljivo članek »Zakaj naj ljubimo Koroško« na str. 162. v tej številki »Zvončka«!

Gospodovski knežji kamen v celovškem muzeju